

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ.
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄.

ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

ΑΡΙΘΜ. 13 (157).

Συνδρομή ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους ἑτησίᾳ μὲν

φρ. χρ. 25 ἑξάμηρος δὲ φρ. χρ. 12½.

ΕΤΟΣ Ζ΄.

τῆ 1/13. Ὀκτωβρίου 1891.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ.

ΜΟΛΙΣ πρό δύο ἐτῶν ὁ λαὸς τῆς Βυρτεμβέργης ἔωρταξεν εὐφροσύνῳς τὴν εικοσιπεντάετηριδα τῆς βασιλείας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ προσφιλοῦς αὐτοῦ ἡγεμόνος, ἤδη δέ, πρό ὀλίγων ἡμερῶν, ἰστάτο βαρυνενδῆς παρὰ τὸ φέρετρον αὐτοῦ. Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη πάσχων ἐκ βαρείας νόσου ὁ βασιλεὺς Κάρολος ἔτελευτήσε τῆ 3. ὀκτωβρίου ἐν Στουτγάρτῃ, κατὰ τὸ ἐξηκοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Βυρτεμβέργης Κάρολος, μονογενὴς υἱὸς τοῦ βασιλέως Γουλιέλμου Α΄, ἐγεννήθη τῆ 6 Μαρτίου 1823 ἐν Στουτγάρτῃ ἐν ἡλικίᾳ εἰκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἐνυμφεῖθη τὴν τρίτην θυγατέρα τοῦ Τσάρου Νικολάου Ὁλγαν, ἀνῆλθε δ' εἰς τὸν θρόνον ἐν ἔτει 1864, κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς μεγάλης πάλης, ἐξ ἧς προῆλθεν ἡ Γερμανικὴ ἐνότης. Συνταχθεὶς ἐν ἔτει 1866 πρὸς τὴν Αὐστρίαν κατὰ τῆς Πρωσίας, συμμετέσχε τοῦ ἀδόξου πολέμου τῶν νοτιῶν γερμανικῶν κρατῶν, παρέτεινε δὲ τὴν ἀντίστασιν καὶ μετὰ τὴν Σάδοβαν, ἕως οὗ τὸ στράτευμα τῶν Βυρτεμβέργων ἠττήθη ἐν Τάουβερβισσοφσχάιμ ὑπὸ τοῦ Μαντούφελ. Ἡ συνομολογη-

ΚΛΕΙΩ. ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

θεῖσα εἰρήνην ἐπέβαλε τῇ Βυρτεμβέργῃ χρηματικὴν ἀποζημίωσιν, συγχρόνως δὲ συνωμολογήθη ἐν τῷ κρυπτῷ συμμαχικῇ συνθήκῃ πρὸς τὴν Πρωσίαν, πρὸς ἣν συμμορφούμενον τὸ βασίλειον συμμετέσχε τοῦ κατὰ Γαλλίας πολέμου. Ἡ μοῖρα τῶν Βυρτεμβεργίων διέπρεψε καὶ ἐν Βέρτ καὶ πρὸ τῶν Παρισίων, ὁ δὲ βασιλεὺς Κάρολος παρέστη ἀντοπροσώπως εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἐν Βερσαλίας. Ὑπὸ τὴν

κυβέρνησιν τοῦ τεθνεώτος βασιλέως ἡ χώρα προήχθη ὕλικῳς, ἠνθήσαν δ' αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα, ὧν ἐφάνη πεφωτισμένος καὶ γενναῖοδαρος προστάτης. Δυστυχῶς πρό τιῶν ἐτῶν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ ἐξῆγειρε καμαρίλλα καταρτισθεῖσα ἐν τῇ αὐλῇ περὶ τινα Ἄγγλον τυχοδιώκτην καὶ καταχραμένη τὴν ἀκραν ἀγαδότητα τοῦ βασιλέως καὶ τὴν εἰς τὰ πνεύματα πίσσιν του. Ἐκτοτε ὁ νοσῶν βασιλεὺς μέγα μέρος τοῦ χρόνου διήρχετο ἐν τῇ νοτιᾷ Γαλλίᾳ. Ἐπειδὴ ἐκ τοῦ γάμου του μετὰ τῆς μεγάλης δουκίσσης Ὁλγας δὲν ἀπέκτησε τέκνα, εἰς τὸν θρόνον ἀνέρχεται ἤδη ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ πρίγκηψ Γουλιέλμος, ἄγων τὸ τεσσαρακοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας.

† Η ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ.

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΚΝΑΪΠ.

Γνωρίζετε τὸ χωρίον Βέρισχάφεν; Γνωρίζετε τὸν ἱερέα Σεβαστιανὸν Κνάϊπ; Ὅχι, βεβαίως, οὐτε κἀν ἐξ ἀκοῆς. Καὶ ὅμως ἀπὸ τεσσάρων ἤδη ἐτῶν τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου Βέρισχάφεν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἱερέως Κνάϊπ (Kneipp) ἐκτίσαντο εὐρωπαϊκὴν φήμην, προφέρονται ὑπὸ ἀναριθμητῶν χειλέων. Ἀπὸ τετραετίας ἤδη τὸ Βέρισχάφεν (Woerishofen), μικρὸν καὶ πτωχὸν χωρίον τῆς Βαυαρίας μεταξὺ Memmingen καὶ Augsburg, εἶνε βαλανευτικὸς καὶ ὑδροθεραπευτικὸς σταθμὸς, περιφημὸς ἐν Γερμανίᾳ, εἰς ὃν κατ' ἔτος συρρέουσιν ἐξ ὄλων τῶν χωρῶν περὶ τοὺς τριακοντακισχιλίους ἀσθενεῖς, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως, ἐκ παντὸς εἶδους ἀσθενειῶν πάσχοντες. Καὶ ὄχι μόνον κατὰ τὸ θέρος τὸ μικρὸν χωρίον καὶ τὰ περὶχωρα πληθύνουσιν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τὸν χειμῶνα ἔτι ἑκατοντάδες ἀσθενῶν ἔρχονται νὰ βαπτισθῶσιν εἰς τὸ παγετώδες ὕδωρ — ἔρχονται νὰ θεραπευθῶσι, νὰ ἀναλάβωσι τὴν ὑγίαν τῶν.

«Τί εἶνε ἄρα γε τὸ προσελκύνον τοσοῦτους ἀσθενεῖς εἰς τὸ χωρίον Βέρισχάφεν; ποίας ἰατρικῆς δυνάμεις κέκτηται τὸ ὕδωρ ἐκεῖ, ποία δαυμάσια ἄλλα περιέχει ἐν διαλύσει, ὥστε νὰ ἰατρεύῃ τοσοῦτους ἀσθενεῖς καὶ ν' ἀποκτήσῃ τοιαύτην φήμην;» ἐρωτᾶτε. — Μάθετε λοιπὸν, ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Βέρισχάφεν δὲν εἶνε καθόλου μεταλλικόν· εἶνε ἀπλούστατον, καθαρὸν ὕδωρ, δροσερώτατον, ἐντέλως ἄχρουν, ὅπως ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συνήθως πίνετε — καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ κοινὸν ὕδωρ ποιεῖ δαύματα — χάρις εἰς τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου, τὸν πατέρα Κνάϊπ. Ὁ ἱερεὺς Σεβαστιανὸς Κνεϊπ ἐγεννήθη τῷ 1821· ἦτο υἱὸς ἐνὸς ὑφάντου, πολὺ πτωχοῦ.

Τὸ παιδίον ἠναγκάσθη λίαν ἐνώρις νὰ κερδίῃ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον καὶ ἤρχισεν ἑαυτῶς νὰ ὑφαίνῃ, ἀλλὰ χωρὶς καμμίαν ὀρεξίν. Εἶχε μίαν μόνην φιλοδοξίαν, ἐν μόνον ὄνειρον: νὰ γείνη ἱερεὺς. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶχε τὴν κλήσιν πρὸς τοῦτο, διότι πόσας θλίψεις, πόσας στενοχωρίας, πόσας ἀγωνίας ἀπελπιστικῆς ἐδέησε νὰ ὑποστῇ, μέχρις οὐ κατορθώσῃ νὰ γείνη φοιτητῆς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου! Ἀλλ' ἐκεῖ νέα ἀπογοήτευσίς! Ἠναγκασμένος νὰ ἐργάζηται ὅπως πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἠναγκασμένος νὰ ζῆ μετ' ἑξήκοντα λεπτὰ τὴν ἡμέραν, ἐξησθενώθη καὶ ἐμαρᾶνδῃ σωματικῶς. Οἱ ἰατροὶ δὲν δύνανται νὰ τὸν θεραπεύσωσιν· Ἡ κατάσταση του δεινοῦται. Ἦδη εἶνε ἐτοιμοθάνατος, σχεδὸν ὅτε ἀφνης ἡμέραν τινὰ ἀνοίγει μίαν Πραγματικὴν ὑδροθεραπείαν τοῦ Δρ. Hahn.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ὑπῆρξε δι' αὐτὸν θεῖα ἀποκάλυψις. Ἰδὼν ὅτι δύναται τις ν' ἀνακτήσῃ τὴν ὑγίαν του διὰ τοῦ ὕδατος, πηγαίνει ἀδιστακτικῶς καὶ θραύει τὸν πάγον τοῦ Δουνάβειος καὶ βυθίζεται εἰς τὸ παγετώδες ὕδωρ, ἐνῶ τὸ ψῦχος ἔξω ἦτο 15 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδενικόν. Ἐπ' ἀνέρχεται οἴκαδε τρέχων. Τὰ λουτρά του τὸν ὠφελοῦσι πολὺ. Τὰ ἐξακολουθεῖ, κρατεῖται ἀπελπιστικῶς καὶ σπασμωδικῶς ἀπὸ τὴν ζωὴν· τέλος ἀναλαμβάνει πλῆρη τὴν ὑγίαν του, χειροτονεῖται ἱερεὺς, καὶ βλέπει τὸ ὄνειρόν του πραγματοποιημένον, — δόξα τῷ ὕδατι!

Καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τηρεῖ ὁ ἱερεὺς Κνάϊπ ἐγνωμοσύνην αἰωνίαν. Κατ' ἀρχὰς ἤρκειτο νὰ θεραπεύῃ τὰς ψυχικὰς πληγὰς μετ' ἀβρᾶν χεῖρα· μετ' ὀλίγον δέ, συγκινηθεὶς νὰ βλέπῃ τοσοῦτους πτωχοὺς ἀνθρώπους ἐγκαταλειπομένους ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, δίδει συμβουλὰς εἰς αὐτοὺς, τοῖς διατάσσει λουτρά, κλύσεις, καταπλάσματα ψυχροῦ ὕδατος. Τοὺς ἰατρεύει. Γίνεται λόγος περὶ τοῦτου, αἱ θαυματουργοὶ θεραπείαι του διαδίδονται.

Ἐρχονται νέοι ἀσθενεῖς. Ὁ Κνάϊπ τοὺς ἰατρεύει καὶ τούτους. Τώρα πλέον οἱ ἰατροὶ ἤρχισαν νὰ φωνάζουν. Ὁ ἱερεὺς Κνάϊπ ἐγκαλεῖται ν' ἀπολογηθῇ. — «Δὲν ἐξασκῶ καθόλου παρανόμως τὴν ἰατρικὴν, λέγει, ἀλλὰ, εἰμπορῶ νὰ μείνω ψυχρὸς καὶ ἀπάθης ἐνώπιον τοσοῦτων δυστυχῶν, οἵτινες, κενωθέντος τοῦ βαλαντίου τῶν, δὲν δύνανται πλέον νὰ πληρῶνουν τὰς ἐπισκέψεις τῶν ἰατρῶν; Πῶς νὰ μὴ προσπαθῶ νὰ τοὺς ἀνακουφίσω τοῦλάχιστον, ἂν ὄχι

νὰ τοὺς ἰατρεύσω;» Τέλος ἀδωοῦται καὶ ἰατρεύει ἕνα τῶν δικαστῶν ἐκ σοβαροῦ ρευματισμοῦ.

Ἐξακολουθεῖ νὰ ἰατρεύῃ πλῆθος ἀσθενῶν συρρέει εἰς Βέρισχάφεν· ἡ φήμη τοῦ ἱερέως αὐξάνει ὀσημέραι περισσότερο. Ἐγκαλεῖται ἐκ νέου, ἀλλ' ἀδωοῦται πάλιν.

Καὶ τώρα, ὁ ἱερεὺς Κνάϊπ μετ' ἡν τετράγωνον κεφαλὴν του, μετ' ἡν πυκνὴν καὶ κατάλευκον κόμην του, μετ' ἡν λοχμάδεις ὄφρυς, ὑπὸ τὰς ὁποίας λάμπουσιν ὀφθαλμοὶ γαλανοὶ καὶ πολὺ διαπεραστικοί, μετ' ἡν ἐβδομήκοντα ἔτη ἄτινα οὐδόλως τὸν βαρύνουσιν, εἶνε περίφημος ἐξοχότης ἐν Γερμανίᾳ. Θεωρεῖται σοφός, γελοφυῖα, εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος. Διάσημοι ἄνδρες πηγαίνουσι καὶ θεραπεύονται εἰς Βέρισχάφεν. Ὁ βαρὺνος Ναθαναὴλ φὸν Ρότσιλδ πηγαίνει μετ' ἰδιοδρομον μέχρι τοῦ Turkeina. καὶ κατ' ὄλον τὸ θέρος μὴ δυνά-

ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ ΚΝΑΪΠ.

μενος νὰ κατοικῇ ἐν τῷ μικρῷ χωρίῳ κοιμάται καὶ γευματίζει καὶ δειπνεῖ εἰς τὸ βαγῶνί του.

Υπάρχει καὶ φύλλον τοῦ Κνάϊπ, ἡμερησίως ἐκδιδόμενη δις τοῦ μηνὸς καὶ ἀναγράφουσα τὰς νέας ἐνδιαφερόσας θεραπείας· ὑπάρχουσι πάντοτε ἐν Βέρισχάφεν περὶ τοὺς δέκα ἰατροὺς, οἵτινες παρίστανται εἰς τὰ ἰατρικὰ συμβούλια τοῦ διδασκάλου, ἀκροῶνται ἀπλήστως τῶν λόγων του, καὶ ἀποὺ σπουδάσωσι τὸ σύστημά του ἀπέρχονται κατόπιν πρὸς ἴδρυσιν θεραπευτηρίων κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Κνάϊπ (Kneipp-Anstalten) εἰς Μόναχον, εἰς Στουτγάρτην, εἰς Ζυρίχην, εἰς Βυρτσβούργην κτλ. Πανταχοῦ ὑπάρχουσι σύλλογοι πρὸς διάδοσιν τῶν θεωριῶν τοῦ ἱερέως. Παράσκευάζεται καὶ ἄρτος τοῦ Κνάϊπ, καὶ καφῆς τοῦ Κνάϊπ καὶ φάσματα Κνάϊπ. Ὅλαι αἱ ἡμερησίδες γράφουσι περὶ αὐτοῦ, ἂν καὶ δὲν τὸν ἐπαινοῦσιν ὅλα ἐξ ἰσοῦ. Οἱ ἰατροὶ ἑαυτῶς ἐκτιμῶσι τὸ σύστημά του — ἀλλὰ μετὰ τινων ἐπιφυλάξεων, ἐννοεῖται. Ἐν συντόμῳ, ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου Βέρισχάφεν κινδυνεύει νὰ φέρῃ ἀληθινὴν ἐπανάστασιν ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐπιστῇ.

Διότι ἐπὶ τέλους, δὲν δύναται κανεὶς νὰ τὸ ἀρνηθῇ: ὁ Κνάϊπ ἰατρεύει. Δὲν εἶνε Κῶχ, αὐτός. Τὸ σύστημά του φέρει ἀποτελέσματα· ὁ Loevenbruch ὑπελόγησεν ὅτι ἐξ 100 ἀσθενῶν, θεραπευομένων ὑπὸ τοῦ Κνάϊπ, 47 ἕως 50 ἐπιστρέφουσιν οἴκαδε ὑγιεῖς. Ποία θεραπεία δύναται νὰ ἐπιδείξῃ τοσαύτην ἐπιτυχίαν;

Καὶ σημειώσατε καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ πρὸς τὸν Κνάϊπ καταφεύγοντες εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀσθενεῖς ἀπελπισθέντες καὶ ἐγκαταλειφθέντες, δοκιμάσαντες πρότερον ὅλους τοὺς ἰατροὺς καὶ ὅλα τὰ ἰατρικὰ, καὶ τέλος ἐρχόμενοι εἰς Βέρισχάφεν μετ' ὃν στόμαχον κατεστραμμένον ὑπὸ διαφόρων χημικῶν φαρμάκων, μετ' ἡν δυνάμεις ἐξηντημένους διὰ τῶν διαφόρων χημικῶν καὶ φυτικῶν δηλητηρίων, ἄτινα, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῶν εἰδικῶν καὶ τῶν εἰδικότητων, ὠφελοῦσι μεγάλως ἐν μέρος τοῦ σώματος καὶ βλάπτουσι συγχρόνως ἕτερον μέρος οὕτως, ὥστε ἡ ἐξίσωσις νὰ εἶνε ἀκριβής!

Ἀλλὰ, εἰπὸν τινες εἰς τὸν ἀγαθὸν ἱερέα Κνάϊπ, δὲν εἰμπορεῖ ὅλος ὁ κόσμος νὰ ἔλθῃ εἰς Βέρισχάφεν, δὲν εἰμποροῦν ὅλοι νὰ ἐπιχειροῦν μακρὸν καὶ δαπανηρὸν ταξίδιον. Ἀποὺ ἐνδιαφερόσθε ἰδίως διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ταπεινοὺς, ἐκδέσατε ἐγγράφως τὴν μέθοδόν σας, γράψατε ἐν βιβλίον περὶ τῆς πρακτικῆς ὑδροθεραπείας, ἐν σύγγραμμα εὐνόητον εἰς τοὺς πολλοὺς, καὶ ἐνώσατε ἐν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι σας ἐδίδαξεν ἡ τριακονταετής πείρα.

Καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο, ὁ ἱερεὺς Κνάϊπ ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους καὶ τὸ ἐγράψῃ. Ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἐπωλήθησαν 300,000 ἀντίτυπα. Ἡ γερμανικὴ βιβλιοπωρία σπανίως ἐγνώρισε τοιαύτην ἐπιτυχίαν! Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τούτου ὁ Κνάϊπ συνήγαγεν εἰς δεῦτερον τόμον συμβουλὰς πρὸς τοὺς ὑγιεῖς καὶ πρὸς τοὺς ἀρρώστους, περὶ τῆς τροφῆς, περὶ τοῦ ἰματισμοῦ, περὶ τῆς ὑγιεινῆς κτλ. Ὁ τόμος οὗτος ἐδημοσιεῖθῃ ἐσχάτως καὶ αἱ ἐκδόσεις διαδέχονται ταχύτατα ἀλλήλας.

Ἐκ περιεργείας, ἀνέγνωσα τὰ δύο ταῦτα ἔργα καὶ τώρα πλησιάζω νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ ἱερεὺς Κνάϊπ εἶνε μέγας ἀνὴρ, πολὺ σοφώτερος ἢ ὅσον φαίνεται.

Ὁ Κνάϊπ ἀναχωρεῖ ἐκ μᾶς ἰδίας θεωρίας τῶν νόσων. Κατ' αὐτόν, πᾶσα νόσος ἔχει τὸ σπέρμα τῆς ἐν τῷ αἵματι· πᾶσα ταραχὴ, πᾶσα σταματήσις τῆς ἐνεργείας σωματικοῦ τινος ὀργάνου ἔχει ὡς σημεῖον ἀναχωρήσεως διατάραξιν τινὰ εἴτε ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ εἴτε ἐν τῇ συνδέσει τοῦ αἵματος. Πρέπει λοιπὸν ἐπὶ τοῦ αἵματος νὰ ἐπενεργῶμεν πρώτιστα καὶ μάλιστα· καὶ μόνον τὸ ὕδωρ δύναται ν' ἀσκῇ ἐνέργειαν τελείαν καὶ πλήρη — μόνον τὸ ὕδωρ, τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις δύναται νὰ εἶνε εὐκολωτάτη, ἀπλουστάτη καὶ ἀβλαβεστάτη.

Ποία δὲ εἶνε ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ ὕδατος; Εἶνε τετραπλή:

«1. Τὸ ὕδωρ διαλύει τὰ νοσηρὰ στοιχεῖα τοῦ αἵματος.

«2. Ἐξωθεῖ πᾶν ὅ,τι ἀνελύθη.

«3. Ἀποδίδει εἰς τὸ καθαρισθὲν αἷμα κυκλοφορίαν κανονικὴν καὶ τακτικὴν.

«4. Τέλος ἐνδυναμώνει, ἀναζωογονεῖ τὸν ἐξησθενωμένον ὀργανισμόν,» διότι, ἂν εἶνε ἀληθὲς ὅτι αἱ νόσοι ἔχουσι τὴν πηγὴν τῶν ἐν τῷ αἵματι, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, λέγει ὁ Κνάϊπ, ὅτι ἡ παρούσα γενεὰ εἶνε ἐκτάκτως προδιατεθειμένη εἰς πάσας τὰς νόσους, αἵτινες, εὐρίσκουσι παρσκευασμένον ἤδη καὶ κατάλληλον ἔδαφος, ἐγκαθιδρύνονται καὶ ῥιζοβολοῦσι τοσοῦτον βαδύτερον καὶ στερεώτερον. Πρέπει λοιπὸν ἐπίσης νὰ καταπολεμῶμεν τὴν ἐκδήλυσιν ταύτην, τὴν σύγχρονον ταύτην ἐξασθένωσιν. Πρὸ πενήκοντα ἢ ἐξήκοντα ἐτῶν δὲν παρουσιάζοντο τόσον συχνὰ καὶ πολυάριθμοι ὅσον σήμερον αἱ νόσοι τῆς καρδίας, τοῦ στομάχου, τῶν νεφρῶν, ἡ ἀναίμια, καὶ αἱ ἀσθένειαι τῆς ἀναπνευστικῆς συσκευῆς, κτλ. Οἱ ἄνθρωποι τότε δὲν ἦσαν τοσοῦτον γελοῖως εὐαίσθητοι πρὸς τὸ ψῦχος, ὅσον οἱ σημερινοί.

Διὰ τῆς Διότι ἄλλοτε τὸ σῶμα ἦτο μᾶλλον ἀπεσκληρυνμένον, ἐξωτερικῶς τε καὶ ἐσωτερικῶς. Νομίζετε ὅτι ἂν εἶχετε τοὺς πόδας ἀπεσκληρυνμένους καὶ ἀνασθητούς πρὸς τὸ ψῦχος, καθὼς καὶ τὸν λαϊμόν, θὰ ἐπάσχετε τακτικῶς κρυολογήματα τοῦ λαμποῦ κατ' ἕκαστον χειμῶνα καὶ θὰ ἐσυναχάνεσθε μετ' ἡν παραμυκρὰν μεταβολὴν τῆς θερμοκρασίας; Ὅχι βέβαια. Λοιπὸν! Τὸ ὕδωρ θὰ χρησιμεύῃ ἐπίσης εἰς τὸ νὰ σᾶς ἀποσκληρύνῃ, νὰ σᾶς ἐνδυναμώσῃ.

Ὅς μέσα ἀποσκληρύνσεως εἶνε πρῶτον ὁ περίπατος μετ' ἀνυποδήτους πόδας. Εἶνε ἐπάνοδος εἰς τὴν φύσιν τὸ νὰ ἐλευθερώνωμεν τοὺς πόδας μας ἀπὸ τὰς περικνημίδας καὶ τὰ ὑποδήματα ἄτινα τοὺς περιβάλλουσι πάντοτε. Παρατηρήσατε τὰ παιδιά. Ἡ πρώτη τῶν κινήσις εἶναι νὰ πετάξουν τὰ παπούτσια καὶ τὰς κάλτσας τῶν καὶ νὰ τρέχουν ζυπόλυτα. Εἰς τὴν ἐξοχίαν, τί ὠραιότερον διὰ ν' ἀποσκληρυνθῇ τις παρὰ νὰ περιπατῇ ἀνυπόδητος ἐπὶ τῆς δροσιμένης χλόης; Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ἡμέρας τοιοῦτον περιπάτου φορεῖτε πάλιν τὰς περικνημίδας καὶ τὰ στεγνὰ σας ὑποδήματα, χωρὶς ὅμως ν' ἀποξηρᾶνῃτε προηγουμένως τοὺς πόδας, καὶ ἐξακολουθεῖτε τὸν περίπατον ὑποδεδεμένοι, μέχρις ὅτου οἱ πόδες σας θερμοκρασθῶσι πάλιν.

Ὁ ἐπὶ τῆς δροσοβρέκτου χλόης περίπατος δύναται ν' ἀντικαταστάθῃ διὰ περιπάτου ἐπὶ ὑγρῶν πλακῶν, ἢ ἐπὶ τῆς προσφάτως πεσοῦσης χιόνος, κτλ. Ὁ Κνάϊπ ἰατρεύει τοιοῦτοτρόπως πολλοὺς ἀνθρώπους πάσχοντας ἀπὸ χιονίστρας, σχισμᾶς τῶν ποδῶν, καὶ ἀπὸ συχνὰ κρυολογήματα, κατάρρους. Εἰς τοὺς κατοίκους τῶν πό-

λεων εινε εκκολων να βυθιζωσι τους ποδας μεχρι των γονατων εντος δοχείου πλήρους ύδατος, κατ' αρχάς μεν επί εν πρωτόλεπτον, εϊτα δε βαθμηδόν αυξανοντες την διάρκειαν μεχρι πέντε και εξ λεπτών της ώρας, και έπειτα, χωρίς να σφογγίζουσι ποτέ τους ποδας (δπερ εϊνε οδισιδες) να περιπατάσι υποδεδεμένοι με στεγνά υποδήματα και περικνημίδας. Έννοείται ότι εϊναι αναγκαία τινες προφυλάξεις δια τους πολυ εϊσασθήτους εις το ψυχος, δια τους πολυ λεπτοφυεις και αδυνατους, δια τους έχοντας ολίγην θερμότητα φυσικήν, κτλ. Πάντα ταυτα εκάθενται λεπτομερώς εν τῷ μνημονευθέντι συγγράμματι του Κνάϊπ.

Της ιδίως υδροθεραπευτικής μεθόδου του Κνάϊπ δεν δυνάμεθα ενταυθα να δώσωμεν λεπτομερή περιγραφήν, διότι η χρῆσις του ύδατος, η εφαρμογή των διαφόρων λουτρών, η έκλογη των διαφόρων υδροθεραπευτικών μέσων, διαφέρουσιν εκάστοτε κατά την διάφορον νόσον, κατά την διάφορον ιδιοσυγκρασίαν του πάσχονος, κατά τον βαθμόν της άποσκληρύνσεώς του κτλ. Κατά τας διαφόρους λοιπόν περιστάσεις γίνεται χρῆσις λουτρών ψυχρών, θερμών, χλιαρών, μερικάν, γενικών, άτρο- λούτρων, κλύσεων, περιτυλίξεων κτλ. Έν γένει δυνάμεθα να ειπωμεν ότι ο Κνάϊπ συνιστά όσον το δυνατόν ψυχρότερον ύδαρ τον χειμώνα μινύσει μάλιστα και χιόνα μετά του ύδατος. Αϊ εφαρμογαί του ύδατος πρέπει να διαρκάσιν ολίγιστον χρόνον· τουτο εϊνε ουσιδες· παραδείγματος χάριν το ψυχρόν λουτρόν όλου του σώματος δεν πρέπει να διαρκῆ περισσότερον των πέντε λεπτών της ώρας, συμπεριλαμβανομένου του χρόνου της εκδύσεως και ενδύσεως. Πρέπει δε να ενδύεται τις, χωρίς προηγουμένως να στεγνώνη το σώμα, πλην των χειρών και του προσώπου· τουτο εϊνε επίσης σπουδαίος όρος της μεθόδου του Κνάϊπ, να μη σφογγίζωμεν το σώμα έξερχόμενοι του λουτρού, αλλά να επαναφέρωμεν την κανονικήν θερμότητα δια περιπάτου η άλλης σωματικής άσκήσεως, διαρκούσης εν τέταρτον της ώρας. Ο Κνάϊπ αποδοκιμάζει την εφαρμογήν του πάγου επί της κεφαλῆς, λέγων ότι ο ούτω εφαρμοζόμενος πάγος δύναται μόνον να καταστρέψη την δρασιν η να γεννήσῃ δυνατόν τινα ρευματισμόν του δέρματος της κεφαλῆς.

Ο Κνάϊπ προσπαδει φασάτως να καταστρέψη την γελοϊαν εκείνην πρόληψιν ότι εϊνε πολυ επικίνδυνον να βυθιζεται τις εις το ύδωρ όταν το σώμα εϊνε ιδρωμένον. Τουναντίον, λέγει, ούδεν εϊνε άφελιμώτερον τουτου. Συνιστά δε πάντοτε το ψυχρόν ύδαρ μετά το θερμόν, λέγων ότι μετά το θερμόν λουτρόν όλου του σώματος πρέπει πάντοτε να επακολουθή βραχεία τις ψυχρολουσία.

Και δεν χρειάζονται πολλαί και δαπανηραί συσκευαί δια την υδροθεραπευτικήν ταύτην μέθοδον του Κνάϊπ· τα άκλουστιατα και συνηθέστατα άγγεϊα άρκοϋσιν: εν ξύλινον δοχείον (μαστέλλον), εν ποτιστήριον, εν ύφασμα χονδρόν και τραχύ, έρεθίζον το δέρμα και . . . νομίζω ότι τα εϊτα όλα.

Ός προς την χρῆσιν του ύδατος, ως ποτού, ο Κνάϊπ έχει ιδέας και θεωρίας πολυ όρθάς. Αντεπεξέρχεται άφ' ενός μεν κατά των νομιζόντων ότι εϊνε υγιεινότερον το πίνειν κατ' εκάστην πολλὰς λίτρας ύδατος (η ζύδου, δπερ χείρον), άφ' ετέρου δε κατ' εκείνων, οτινες

εϊναι πεπεισμένοι ότι πρέπει να μένη τις όλόκληρον έβδομάδα χωρίς να πίνη μηδε σταγόνα ύδατος.

«Πίνετε πάντοτε, όταν διψήτε, και μη πίνετε ποτέ πάρα πολυ», αυτος εϊνε ο κανών, τον όποιον μας δίδει. Εϊς το τραπέζι, κατά το φαγητόν πρέπει να πίνωμεν όσον το δυνατόν ολιγώτερον. Εϊνε ενόητον ότι το ύγρόν, έρχόμενον εν μεγάλη ποσότητα εις τον στομαχόν, άραιώνει υπερμέτρως τον γαστρικόν χυμόν, όστις τότε δεν έχει πλέον ει μη άσθενεστάτην ενεργειαν επί των τροφών άς όφείλει να μεταποιήσῃ. Πίνετε ολίγον τι πρό του φαγητού: δια της δίψης εκδηλούται η έλλειψις του χυμού. Πίνετε εν η δύο ποτήρια κατά την διάρκειαν του φαγητού· και δύο η τρεις ώρας μετά ταυτα, αν διψήτε, πίνετε. Εϊνε παρατήρησις λίαν γίνωστη ότι οι πίνοντες πολυ κατά το φαγητόν έχουσι πάντοτε δυσκόλους πέψεις.

Έξαιρετον μέσον κατά της έμφράξεως (δυσκοιλότητος) εϊνε, ως φαίνεται, να πίνη τις κατ' εκάστην ημισειαν ώραν εν κοχλιάριον ύδατος· ταχέως ενεργεί το μέσον τουτο.

Το δεύτερον μέρος της «υδροθεραπευτικής» του Κνάϊπ περιέχει τας όνομασίας των φυτικών μέσων, άτινα μεταχειρίζεται μετά του ύδατος όπως έπιτύχῃ των θαυμασιών αποτελεσμάτων της θεωρείας του. Εύρίσκει τις εκει όλας τας αναγκαίας πληροφορίας όπως απαραίτησι καλόν τι οικιακόν φαρμακείον χρησιμώτατον.

Ο Κνάϊπ πιστεύει εις τα άπλα μέσα, εις τα βότανα τα όποια μετεχειρίζοντο οι πρόγονοί μας και των όποιων τα πλείστα σήμερον παρηγκωνίσθησαν άδικως και αντικατεστάθησαν δια δηλητηριών χημικών, όλονέν πολυαριθμότερων και κινδυνωδεστέρων.

Εϊς το τρίτον μέρος του βιβλίου του, ο Κνάϊπ εκδέτει συντόμως την θεωρείαν ην διατάσσει αναλόγως προς την εκάστοτε νόσον· τα παραδείγματα εϊναι πολυάριθμα, λεπτομερή, ακριβη και άρισμένα, ούτως ώστε εκαστος να εϊμπορή ν' ακολουθήσῃ την προσήκουσαν θεωρείαν, χωρίς ν' αναγκασθῇ να μεταβῇ εις Βέρισχάφεν.

Νομίζει τις ότι όνειρεθεταί, αναγινώσκων το τρίτον τουτο μέρος. Έκπλήττεται ο αναγνώστης, βλέπων, παρα τα γνωστά ήδη αποτελέσματα του ύδατος επί του τύφου, περιγραφομένην την ενεργειαν και τα αποτελέσματα του ύδατος επί της στομακάκης, επί της άποπληξίας, επί της επιληψίας, επί της χολέρας, επί των νευρικών νοσημάτων, επί των νόσων του στομάχου, επί της ποδάγρας, της αρθριτιδος, του διαβήτου, και επ' αυτης της φθίσεως, κτλ. κτλ. Ζητήσωμεν λόγου χάριν το κεφάλαιον «Ασθένεια των αρθρώσεων» και ιδου τι θα εύρωμεν ως παραδειγμα ιατρούσεως της «αρθριτιδος» εν σελ. 249. Ο ασθενής έπασχεν από τριών μηνών δριμυτάτους πόνους εκ ποδάγρας. Οι ιατροί δεν ήδύναντο ποσώς να τον ανακουφίσωσιν. Ο Κνεϊρπ τον συμβουλεύει να μουσχεύσῃ άνθη τινά και χόρτα εις θερμόν ύδαρ, και να περιβάλλῃ δι' αυτου τους ποδας του, αναεών το κατάπλασμα επί δύο ώρας. Μετά τρεις ημέρας ο ασθενής ιατρεύθη έντελώς. Τοιαυτα παραδείγματα ιατρούσεως διαφόρων ασθενειών υπάρχουν κατελεγεμένα πολλὰ εν εκάστῳ κεφάλαιῳ. Πάντοτε

οι ασθενεις ερχονται, απηλισμενοι, αποφ' εδοκιμασαν όλους τους ιατροδς και όλα τα φάρμακα. Ο Κνάϊπ τους παρατηρεί, τους εξετάζει, και τοίς δίδει μίαν συνταγήν, την όποιαν εκτελεί πολλακις ο ίδιος επ' αυτών. Και σχεδόν πάντες απέρχονται υγιεις.

Απέναντι τοιούτων αποτελεσμάτων πρέπει να κλίνωμεν γόνυ.

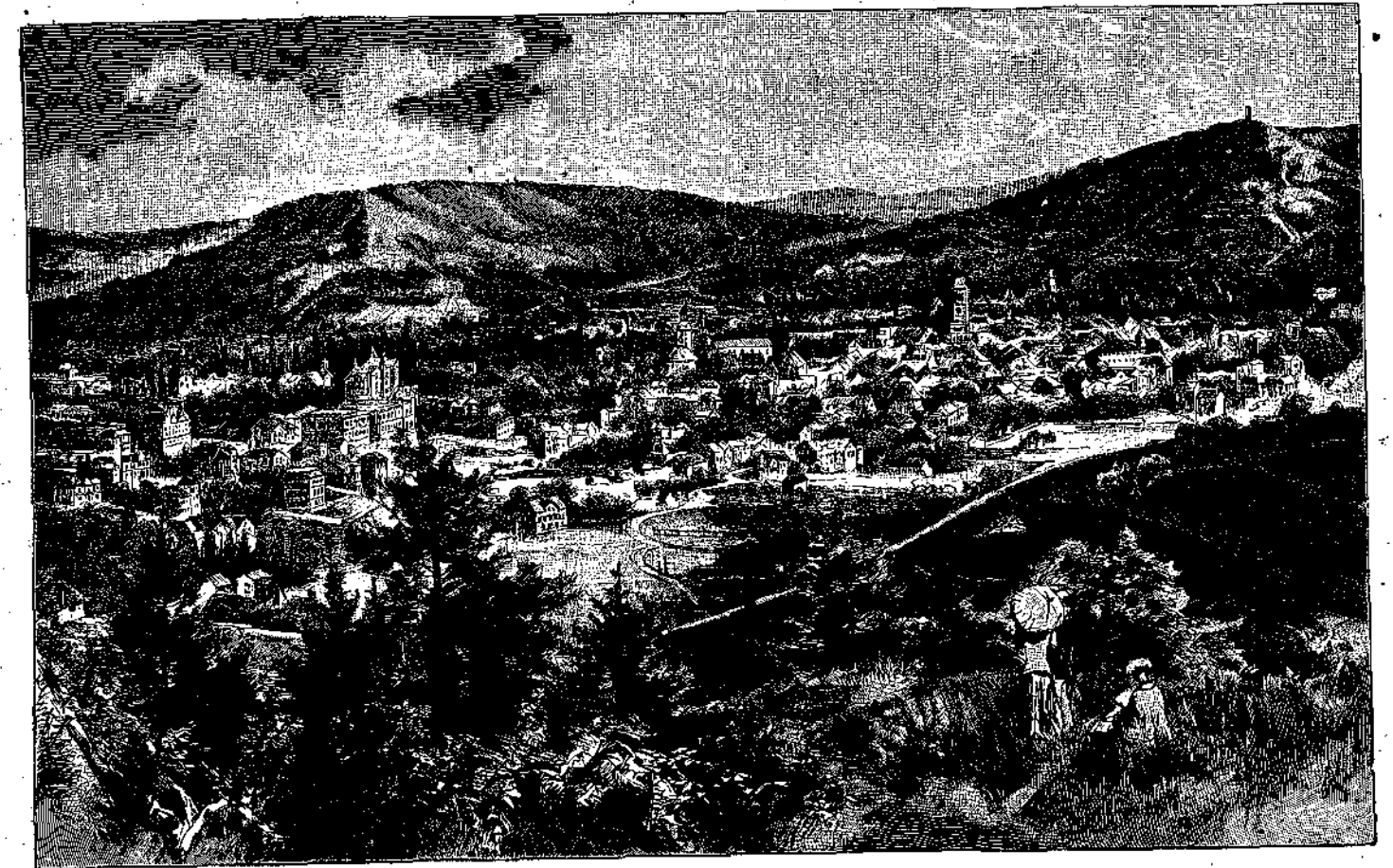
Ο δεύτερος τόμος του συγγράμματός του Κνεϊρπ, «Πώς πρέπει να ζώμεν», δεν εϊνε ολιγώτερον ενδιαφέρον ούτε ολιγώτερον διδακτικός. Περιέχει παντός είδους καλὰς συμβουλὰς, τὰς όποιας πάντες άφειλον να έπωφελώνται, υγιεις τε και ασθενεις. Υπάρχουσιν εν αυτῷ και πολλὰ πράγματα γνωστά ήδη, τα όποια όμως δεν βλάπτουσιν επαναλαμβάνόμενα. Ποσάκις έλέχθη ήδη και έγγραφη, πόσον άνόητον εϊνε να περι-

ΓΟΥΛΙΕΑΜΟΣ ΡΕΙΝ.

Υπάρχουσιν φασάτως εν τῷ βιβλίῳ έξαιρετοι συμβουλαί περί της εργασίας της σωματικής και της διανοητικής υπό υγιεινήν έποψην. Και το παράθυρον άνοικτόν κατά την νύκτα! Τι υγιεινότερον τουτου; και όμως πόσοι άνθρωποι προτιμώσι να αναπνεύσῃ τον έφθαρμέσον και μεμολυσμένον άέρα, ενφ' ήδύναντο εύκόλως να συνειδίσωσι να κοιμώνται εν καθαρώ αέρι άφίνοντες ολίγον τι άνοικτόν το παράθυρον του κοιτώνος! Άλλ' εϊνε και αυτη μία πρόληψις ότι ο νυκτερινός άηρ εϊνε βλαβερός.

Το περί των τροφών κεφάλαιον εϊνε τέλειον άπ' αρχῆς μεχρι τέλους. Ο Κνάϊπ διαρκεί τας τροφὰς κατά τας αξίας των, δηλαδή κατά το κοσόν του εν αυταίς περιεχομένου άζώτου. Εϊς την πρώτην τάξιν θέτει το γάλα, και έχει δι- καιον· έπειτα τον τυρόν, ως επίσης

ΙΕΝΑ.

τυλίσει τις το σώμα με τόσα φορέματα κατά τον χειμώνα, με μανδήλια του λαιμού, με φανέλες, κτλ. κτλ., να προσελκύη εκει όλον το αίμα, και έπειτα να θαυμασθῇ ότι οι πόδες του εϊναι παγωμένοι, οτινες τον χειμώνα και το θέρος δεν θερμαίνονται ειμη δια των περικνημίδων και των υποδημάτων. Εϊσθε εϊσασθητοι εις το ψυχος; Άποσκληρύνετε το σώμα, και τότε δεν θα κρυολογήσθε με το παραμικρόν.

θρεπτικόν, πολυ θρεπτικώτερον του άνοδογάλακτος η του βουτύρου, άτινα εϊναι πάρα πολυ λιπαρά η ώστε να άσι καλαί τροφαί. Ός ποτόν συνιστά το ύδωρ, καταδικάζων τον οϊνον και τον ζύδον, άτινα εϊναι μόνον διεγερτικά ποτά άνωφελῆ και περιττά. Το αυτό και περί του καφέ. Πρό πάντων ο καφές με το γάλα, εϊνε ήκιστα θρεπτικός, έπιφέρει δε μάλιστα και άδυναμίαν. Εϊναι άποδεδειγμένον δια πειραμάτων in anima vili ότι

ὁ καφές ἐγκαταλείπει τὸν στόμαχον ἡμίπετος, συμπαρασύρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ γάλα καὶ τὸν ἄρτον· ἀλλ' ἡ οἰκονομία οὐδόλως ἀφελείται ἐκ τῶν ἡμιπέτων ὑλῶν, καὶ δι' αὐτὴν ὁ καφές μετὰ τὸ γάλα εἶνε ἐντελῶς περιττός. Τὸ πολὺ, δύναται νὰ προξενήσῃ ἀναμίαν, οὐδὲν ἄλλο. Καὶ τοῦτο εἶνε ἀληθέστατον. Ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσῃ τις τοὺς χωρικοὺς τῆς Ἑλβετίας ὅπως πεισθῆ περι τοῦτου. Θὰ ἴητο πολὺ φρονιμώτερον νὰ ἀντικαθιστῶμεν τὸν γνήσιον καφέν διὰ τοῦ ἐκ βαλάνων ἢ κριθῆς καφέ, ὅστις εἶνε ὀλιγώτερον διεγερτικός, ἀλλ' ἑκατοντάκις θρεπτικώτερος.

Μὴ μεταχειρίζεσθε πολὺ ἄλας εἰς τὰ φαγητά, μὴ πολὺ ὄξος, μὴ καπνίζετε, τρώγετε τρεῖς φορές τὴν ἡμέραν, κοιμάσθε ἐπὶ ἄρας τὸ ἡμερονύκτιον, ἔχετε συχνοὺς σχέσεις πρὸς τὸ ὕδωρ, καὶ δὲ ζήσετε μέχρι βαθέος γήρατος. Ὁ ἱερεὺς Κνάϊπ σὰς ἐγγυάται περὶ τοῦτου. Μετὰ ταῦτα δὲ ἀποδάνετε εὐχαριστήμενοι, διότι «μόνος ὁ θάνατος δὲν ἰατρεύεται».

* * *

ΛΟΥΤΡΑ ΚΑΙ ΘΕΡΙΝΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ

ΛΟΥΤΡΑ πάντας τοὺς χρόνους ὁ ἄνθρωπος ἐπέζητησεν ἀναλόγως τῶν μέσων αὐτοῦ πόρους κατὰ τοῦ κακοῦ τῆς θερμοκρασίας. Ἐν ᾧ ὁ πτωχὸς ἐν καιρῷ χειμῶνος ἐνεδύετο πολὺμαλλον δορὰν προβάτου ἢ κυνός, ὁ πλούσιος ἐπορίζετο διφθέρας ἐκ δερματος σπανίων ζώων, οἷον ἀλάπεκος, λύκου καὶ ἀρκτου καὶ ἐκτάτο συγχρόνως ἀξιοθέατον καὶ πολύτιμον ἔνδυμα. Ὀλίγον δυσχερέστερα ἦν ἡ ἀπόκρισις τῶν φλεγουσῶν ἀκτίνων τοῦ θερινοῦ ἡλίου. Ὁ πτωχὸς ἀπέβαλλεν ὄλας τὰ ἐνδύματά του καὶ ἐκάλυπτε τὴν κεφαλὴν διὰ πανίου ἢ πλιθίου, ἐὰν τὸ ἔργον τοῦ ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ ἐκτίθεται εἰς τὸν καυστικὸν ἀέρα. Ὁ πλούσιος, ὅστις παρευρίσκετο εἰς ἐκκλησίαν τινα ἢ βουλήν, δυσκόλως ἐμμεῖτο τὸ παράδειγμα τοῦτο, καθότι ἡ λίαν λεπτὴ ἐνδυμασία ἢ ἡ ἀπογύμνωσις δὲν ἐφαίνετο ἀξιοπρεπής, ἀλλ' ὅμως τὰς ἐν τῷ οἴκῳ γυναῖκας, αἵτινες οὐδόλως ἀφείλον ν' ἀκολουθῶσιν αὐτῷ, ἐδύνατο ν' ἀναγκάζῃ κατὰ τὰς θερμὰς ἄρας τῆς ἡμέρας νὰ μὴ καταλείψωσι τὰ σκιερὰ διαμερίσματα τοῦ οἴκου.

Ταχέως ὅμως αἱ σχέσεις τῶν μεγάλων πόλεων ἐδίδαξαν ὅτι ἀφείλον ἀλλὰ ἀποτελεσματικώτερα μέσα νὰ ἐπινοήσωσι κατὰ τῆς ἐκνευρίζουσης θερμότητος τῶν θερινῶν μηνῶν. Αἱ Ἀθῆναι, ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, ἔχει 3—4 θερινούς μηνάς, κατ' ὅσον ἡ θερμοκρασία κυμαίνεται μεταξύ 26—28° Ρεωμ. βαθμῶν, ὥστε αἱ ὁδοὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐξηρημοῦνται, οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει διαμένοντες μόνον κατὰ τὴν δειλὴν περὶ τὴν 7ην ἄραν καταλείπουσι τὴν ἐν τῷ σκιερῷ μέρει τοῦ λιθίνου αὐτῶν οἴκου δρόσον. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ὡς καὶ νῦν, αἱ ὁδοὶ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμίαν εἶχον σκιά, ἀπὸ δὲ τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῶν ναῶν, αἵτινα ἦσαν ἐκ λίθου καὶ μαρμάρου κατεσκευασμένα ἐξεπέμπετο ἢ διὰ τῶν καυστικῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων κτηθεῖσα θερμότης μετὰ μεγάλης δυνάμεως κατὰ τῶν διαβατῶν. Ἐτι χεῖρον συνέβαινεν ἐν Ῥώμῃ, ἐνθα καὶ ἐπὶ τῶν τελευταίων τῆς

Διὰ τῶν ὀλίγων τούτων γραμμῶν προσεπάθησα νὰ σὰς ἐκδέσω διὰ βραχέων τὴν μέθοδον τοῦ ἱερέως Κνάϊπ, ἐξαίρων τὰ σπουδαιότερα αὐτῆς σημεῖα. Ἐδοκίμασα νὰ σὰς δείξω πῶς ὁ ἱερεὺς Κνάϊπ, ὁ νέος οὗτος εὐεργετῆς τῆς ἀνθρωπότητος, ἐννοεῖ νὰ ἀναζωογονήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀποσκληρῶν τὰ σώματα αὐτῶν καὶ συνετῶς ἐπανάγων αὐτοὺς εἰς τὰς φρονίμους συνηθείας τῶν προγόνων. Ἴσως σὰς ἔκαμα «φίλους τοῦ ὕδατος», ὅπως λέγουσιν ἐν τῷ χωρίῳ Βέρισχῶφεν. Τόσον τὸ καλλίτερον διὰ σὰς. Τόσον τὸ καλλίτερον, ἐν αὐταῖς αἱ γραμμαὶ σὰς δώσωσιν ὄρεξιν νὰ ἀποσκληρῶντε τὰ σώματά σας καὶ νὰ ἰατρευθῆτε, διότι «ἐν δὲν ἀφελεῖ τὸ ὕδωρ, δὲν βλέπει τοῦλάχιστον».

Καὶ τώρα δὲ με περιγελάσετε ἴσως: Σὰς ὁμολογῶ εἰλικρινῶς ὅτι κάθε πρωτὶ, ἐπωφελόμενος τῶν διακοπῶν μου ἐν τῇ ἐξοχῇ, περιπατῶ ἀνυπόδητος ἐπὶ τῆς δροσοβρέκτου ἧλῳς: καὶ βλέπω τὰ πάντα δροσερὰ καὶ ῥόδινα καθ' ὅλην τὴν ὑπόλοιπον ἡμέραν! Σὰς διαβεβαῶ ὅτι αὐτοὶ οἱ περιπατοὶ με ἀφελοῦσι μεγάλως. Δοκίμασατε.

Δρ. Ράμος.

❦

δημοκρατίας ἑκατονταετηρίδων οἱ ἐλάδεις πυρετοὶ τῆς Καμπανίας κατὰ τοὺς μηνάς τοῦ θέρους ἦσαν ὁ τακτικὸς καὶ φοβερὸς ἐπισκέπτης, ὥστε κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ τότε ἀκόμη μόνον ἐκεῖνοι ἔμενον ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, οἵτινες διὰ τὰς σχέσεις καὶ τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν ἦσαν ἠναγκασμένοι κατὰ πάσας τὰς περιστάσεις νὰ μένωσι. Κρείττων κατάστασις ἦν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Αἰγύπτου, καθότι ἐνταῦθα ἐν μέσῃ θερμοκρασίᾳ + 19 βαθμῶν Ρεωμ. ἐνεκα τῆς θαλασσίας αἰθρας μείζων συμμετρία ἐπεκράτει καὶ κατὰ τὸ θέρους τὰ πλησίον κείμενα θαλάσσια λουτρά παρεῖχον ἀναψυχῆν.

Διὰ τὰς Ἀθῆνας τόπος ἀναψυχῆς ἐν θέρει ὑπῆρχε πλησίον. Ὁ θαυμασιὸς λιμὴν τοῦ ἐν μίλιον ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς πόλεως Πειραιῶς μετὰ τῶν μικροτέρων λιμνίσκων ἦν περικεκυκλωμένος ὑπὸ ἐπαύλεων καὶ οἰκιῶν, πάσαι δὲ αἱ Ἀθῆναι ἐνταῦθα κατὰ τοὺς μηνάς τοῦ θέρους ἀπῆλθον τῶν εὐεργετικῶν λουτρῶν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, ὥσπερ καὶ οἱ νῦν Ἀθηναῖοι πράττουσιν, οἵτινες εὐχερέστερον καὶ ταχύτερον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἔρχονται εἰς τὰ λουτρά, καὶ ἐν ἔτι δὲν κατοικοῦσιν ἐν τῷ ἐναντίῳ. Ὅταν τις ἀναλογισθῇ ὅποιαν σημασίαν εἶχεν ἡ γυμναστικὴ καὶ ἡ σκληραγωγία ἐν τῇ τῶν Ἑλλήνων ἀνατροφῇ, δὲν θαυμάζει ὅτι τὰ θαλάσσια λουτρά ὑπῆρξαν ἰδίᾳ διὰ τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν στοιχεῖον τοῦ βίου.

Πολλῶν θαυμάστερα μέσα εἶχον εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ κατ' ἐξοχὴν φίλοι τοῦ ἀγροτικοῦ βίου, ὅταν ἤθελον κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ θέρους ν' ἀπολείπωσι τὰς θερμὰς ὁδοὺς τῆς νοσώδους αὐτῶν πόλεως. Πρῶτον ἦσαν τὰ ἐσώτερον χωροῦντα σαβινικὰ καὶ ἀλβανικὰ ὄρη, αἵτινα ἐξετείνοντο ὑψηλὰ ὑπὲρ τὸ ἐλάδες ἔδαφος ἀπὸ παλαιῶν ἡδὴ χρόνων κατελημμένα ὑπὸ στεφάνης ἐπαύλεων, ἃς εἶχον ἰδρῶσι οἱ ἐπίσημοι τῆς Ῥώμης πολῖται πρὸς διατριβὴν ἐν θέρει. Μικρὸν κατὰ

μικρὸν καὶ ὁ ἀσυγκρίτως ὠραῖος κόλπος τῆς Νεαπόλεως, οὗ τὴν ἀπαράβλητον χάριν καὶ γλυκύτητα εἶχον ἡδὴ καὶ οἱ παλαιοὶ Ῥωμαῖοι ἀναγνωρίσῃ καὶ ἐν κλείστοις ποιήμασιν ἐξυμνήσῃ, ἐχρησίμευσεν ὡς καταφύγιον κατὰ τοὺς θερινούς μηνάς, ὡς καὶ ἐσχάτως αἱ θελκτικαὶ ὄχθαι τοῦ Τιβέρεως καὶ τοῦ Ἀνίου ἐπεζητοῦντο πρὸς οἰκοδομὴν ἐπαύλεων.

Ἰκανῶς ἐνδιαφέρον κρίνομεν ν' ἀναγράψωμεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τὰς κυριωτάτας τῶν θερινῶν τούτων κατοικιῶν. Κικέρων ὁ ῥήτωρ πλὴν τῆς ἀγαπητῆς αὐτῷ ἐν Τουσκουλῷ ἐπαύλεως εἶχε τοιαύτην ἐν Ἀντίῳ, Φορμίᾳ, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Φαλέρων, παρὰ τοὺς Πουτεόλους καὶ παρὰ τὴν Πομπηίαν ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ Βεζουβίου. Πομπήϊος ὁ πᾶν εἶχεν ἐξοχικὰς οἰκίας παρὰ τὸ Τουσκουλον, παρὰ τὰς Κούμας, ἐν Φορμίᾳ καὶ Βάγια, ὁ αὐτοκράτωρ Αὐγουστος εἶχεν ἐπαυλιν παρὰ τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως καὶ ἐπὶ τῆς Καπρέας, ἣτις ἔπειτα ἀπέβη ἡ φίλη διαμονὴ τοῦ αὐτοκράτορος Τιβέριου, πρὸς τοῦτους δὲ μεγίστας θερινὰς κατοικίας ἐν Τιβούρῳ, Λανουβίῳ καὶ Πρανέστη, ὁ αὐτοκράτωρ Νέρων εἶχε ψυχαγωγεῖον ἐν Σουβιάκῳ τῷ ἐπὶ τοῦ Ἀνίου, ὁ Δομετιανὸς εἶχεν ἐπαύλεις ἐπὶ τῶν ἀλβανικῶν λόφων, παρὰ τὸ Ἄντιον, Κικεῖον καὶ Τερράκιναν. Σχεδὸν δὲ πᾶς ὀνομαστός ποιητῆς ἢ συγγραφεὺς τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, πᾶς προῦχων ἢ συγκλητικὸς εἶχε μίαν ἐπαυλιν τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐνθα κατὰ τὸ θέρους διέτριβε μακρὰν τοῦ θορύβου τῆς πρωτεύουσας ποιῶν καὶ ἡσυχον βίον διάγων. Οὐκ ὀλίγα δὲ ἐκ τῶν παλαιῶν τούτων ἐπαύλεων κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα μετετρέπησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων βαρῶνων ἢ τῶν πολιτικῶν ἀποίκων εἰς φρούρια ἢ μικροπόλεις ὡς τοῦτο εἶνε ἀποδεδειγμένον περὶ τῶν Frascati καὶ Albano, αἵτινα ἐπὶ τῶν ερειπίων καὶ διὰ τῶν οἰκοδομημάτων λίθων τῶν μεγάλων ἐπαύλεων τοῦ Πομπηίου καὶ Δομετιανοῦ ἀνιδρῶθησαν. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ νῦν ἐπὶ τὸ Φράσκαπι καταλέγεται μετὰ τῶν κυριωτάτων θερινῶν μερῶν τῆς νέας Ῥώμης.

Εἰς ἐτι τόπος ἀπαιτεῖ μείζονα λόγον, ὅστις ὡς πρὸς τὰς ἀγροτικὰς καλλωνὰς ὑπερέβαινε πάντα τὰλλα μέρη τῶν μνημονευθέντων τοπιῶν — τὸ παλαιὸν Τιβουρον (νῦν Tivoli) ἀπέχον τῆς Ῥώμης τρεῖς ἄρας. Ἐκεῖνο, ὅπερ κατέστησε τὸ Τιβουρον τοσοῦτον ἀγαπητὸν, ἦν τὸ ῥεῦμα τοῦ Ἀνίου, τοῦ ὠραιωτάτου τῶν ποταμῶν κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀρχαίων, ὃς περικουμῶμενος ὑπὸ σκιερῶν δασῶν παρεῖχεν ἐλεύθερον τόπον μόνον ἐκεῖ, ἐνθα ἔδει νὰ ἀνιδρῶθῃ ἐπαυλις· καὶ τοιαῦται ὄντως ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἐν ἀδιάρρηκτῳ σειρᾷ περιέστερον, καὶ τέλος πρὸ τῆς εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Τιβούρου εισόδου ἐσχημάτιζεν ἓνα τῶν καλλίστων τῆς Ἰταλίας καταρρακτῶν. Πλὴν τούτων τὸ Τιβουρον ἦν περίφημον διὰ τὰ ἰχθῶδη ἄντρα τῆς Ἀλβουρίας καὶ τὸ σκοτεινὸν ἄλσος τοῦ Τιβούρνου. Οὐδαμῶς ἄρα θαυμαστόν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπαύλεων τῶν παρὰ τὸ Τιβουρον ἦν ἐκτάκτως μέγας. Τούτων δὲ περιφημοτάτη ἦν ἡ κάλοσσία ἐπαυλις τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ἣτις ἰδίως διεκρίνετο διὰ τὰς ἐπιτυχεῖς ἀπομιμήσεις περιφημῶν ἀγροτικῶν τοπειῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου καὶ διὰ τὸν ἀπίστευτον ἀριθμὸν πολυτιμοτάτων τῆς τέχνης θησαυρῶν, οἱ ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ἠρπάζοντο διὰ τὰ μουσεῖα καὶ τανάκτορα τῆς Ῥώμης, καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Στατίου διεξοδικῶς περιγραφείσα ἐπαυλις

τοῦ Μανιλίου Βοπίσκου, ἣτις συνέκειτο ἐκ δύο ἀνακτόρων κειμένων ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ ἡρέμα ῥέοντος Ἀνίου, ἀλλ' ἀνωθεν καὶ κάτωθεν τῶν θορυβωδῶς ἠχοῦντων καταρρακτῶν, ὧν ὁ ἦχος πάντα ζένον ἐν τῷ ὕπνῳ ἐτάραττε, ἕως συνήθιζεν εἰς τὸν θόρυβον. Ὁ τὴν σήμερον περιουθεῖον καὶ τὸ παλαιὸν Τιβουρον ἐπισκεπτόμενος φροντίζει νὰ δευπνῇ εἰς τὸν ὑψηλὰ κείμενον ναὸν τῆς Σιβύλλης, ἐνθα ὁ ξενοδόχος στρώννυει τὴν τράπεζαν μετὰ δύο μαρμαρινῶν στηλῶν, ὁποῦθεν θαυμασία θεὰ καταφαίνεται τῆς πρασίνης καὶ πλήρους ὕδατων κοιλάδος, καὶ νὰ περισκοπῇ πρὸ πάντων τὴν Villa d'Este, τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ καρδινάλιου Hohenlohe, ἣν περικοσμοῦσι κομψότατοι κήποι καὶ πολυτελεῖς κυπάρισσοι. Ὀλίγοι δὲ μόνον ἐπισκέπονται τὰ γιγαντιῶδη ἔρειπια τῆς ἐπαύλεως τοῦ Ἀδριανοῦ. Ἀλλὰ τὸ κυριώτατον ῥεῦμα τῶν θερινῶν ἐπισκεπτῶν δὲν ἀπεσύρετο εἰς τὰ ἀνατολικῶς καὶ νοτιοανατολικῶς τῆς Ῥώμης κείμενα ὄρη, ὅταν αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου τοῦ Μαΐου κρηχοντο ἐκασθητότερα γιγνόμενα ἀλλὰ διεχέιτο ἐπὶ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ διὰ τῆς Καμπανίας πρὸς τὸν Βεζούβιον καὶ τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως. Ἀπεριος ἦν τότε συχνὰ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀμαζῶν, αἵτινες ἐπὶ τῆς ἀγροτικῆς ὁδοῦ τῆς νῦν ἐρήμου, νεκρῶς καὶ δυσφήμου ἐξετέλουν τὴν συγκοινωνίαν καὶ ποικιλόχρους ἦν ἡ ὄψις τῶν ἀμαζῶν καὶ διφρίσκων, ὧν οἱ ἵπποι τοτὲ μὲν μεγάλοι τοτὲ δὲ μικροὶ ἦσαν καὶ ἄλλοτε μὲν διηυθύνοντο ὑπὸ τῶν συνήθων ἀμαξηλατῶν ἄλλοτε δὲ ὑπὸ κυρίων καὶ δεσποινῶν τῆς καλῆς τάξεως. Ἀπὸ τοῦ Μισηνοῦ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Σορρέντου ἡ παραλία ἦτο κατελημμένη ὑπὸ ἀδιασπᾶστον ἀλύσεως πόλεων, πολίωνων καὶ ἐπαύλεων, ὥστε ὁ παραπλέων τὴν ἀκτὴν ἐκείνην ἐνόμιζεν ὅτι ἐβλεπε μίαν καὶ μόνην πόλιν. Ἡδὴ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Κικέρωνος τὴν παραλίον πόλιν Puteolos ἐπισκέπτοντο ἐν θέρει πλείστοι ξένοι, μετὰ δὲ τῶν Πουτεόλων καὶ τῆς Νεαπόλεως ἀνιδρῶσεν ὁ Βέδιος Πολλίαν τὸ ἑαυτοῦ Πανσίλυπον, ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Μισηνοῦ εὐρίσκετο ἢ ἐπὶ ὑψηλοῦ κειμένη ἐπαυλις τοῦ Λουκούλου, ἐν ἡ βραδύτερον ὁ αὐτοκράτωρ Τιβέριος ἀπέδανε καὶ ἐπὶ τῆς ἐρατεινῆς τοῦ Σορρέντου κορυφῆς αἱ ἐπαύλεις ἐν πυκνῷ στεφάνῳ ἀλλήλαις διεδέχοντο.

Ἐν δὲ μόνον θαλάσσιον λουτρὸν ὑπῆρχε δυνάμενον νὰ περιλάβῃ πολλαῖς χιλιάδας ἀνθρώπων, ὅπερ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ 17ου αἰῶνος αἱ πλείστοι ἐπισκέπτοντο, καίτοι ἐνίστε ὑπὸ τῆς ἐπηρεῖας δυελλωδῶν καιρῶν πολλὰ ἐπασχεν. Τὰ λουτρά Bajae, τὰ πρῶτα πολυτελεῖ λουτρά τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐξ ὧν γνωρίζομεν, ἐκείνο ἐπὶ χρυσῆς ἀκτῆς περικλειόμενα ὑπὸ στεφάνης πρασίνων ὄρεων ἐν παμμεγέθει δάσει καὶ ἀνδρῶν ὑπὸ ἀμετρήτου ἀριθμοῦ μικροτέρων κήπων ἀνηκόντων ἐκάστη οἴκῳ καὶ ἐκάστη ἐπαύλει περιστοιχοῦμενα, ἐν οἷς ἦσαν πεφυτευμένα ἐν χαριστάτῃ διαδοχῇ μῦρτοι, πλάτανοι καὶ πύξοι, ῥοδωνιαὶ δὲ ἐξεπεμπὸν μακρὰν τὸ ἄρωμα τῶν. Οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὰ τερπνὰ ταῦτα λουτρά ἐνεφεροῦντο κατ' ἐπίδρασιν τοῦ τόπου ἡδονικότητος καὶ εὐθυμίας. Πρὸς τὴν καλλονὴν τῆς φύσεως ἡμιλλᾶτο ἐνταῦθα ἡ τέχνη, καὶ αἱ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομαί, ὧν ἄλλαι μὲν ὡς λουτήρες ἐχρησίμευον ἄλλαι δ' ὡς ἰδιωτικαὶ οἰκίαι, ταχέως ἀπέβησαν παροιμιάδεις. Οὐδὲν ἄρα θαυμαστόν, ὅτι ὁ βίος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐν αἰ ἐδδῖος οὐρανὸς προσέβλεπεν, ἔλαβε ταχέως χα-

ρακτήρα τοιοῦτον, ὥστε οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὰς Βάγιας νὰ φοβῶνται περὶ τῆς φήμης αὐτῶν. Ἐορταί ἐπικολούθουν ἑορταίς, λέμβοι καὶ πλοῖα ἰσιόφορα ἐκινουῦντο ἐν καιρῷ νυκτὸς ὑπὸ ἑρατεινὸν φῶς ἐπὶ τῶν ἡσυχῶν κυμάτων τοῦ κόλπου, ἐπὶ δὲ τῶν ἐξωστῶν τῶν οἰκῶν ἐκάθητο ῥόδοις ἐστερμένοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐν μέσῳ εὐφυολογῶν καὶ ἁσμάτων τὸν Βάκχον λατρεύοντες, πανταχοῦ δ' ἤκουε τις ἑρωτικὸς ψιθυρισμὸς καὶ ἔβλεπεν ἐνηγκαλισμένα ζεύγη. Ταχέως διεκνήχθη ὅτι αἱ Βάγια ἦσαν τὸ ἐντευκτήριον τῶν

ἑραστῶν, οἱ δὲ γονεῖς ἐφοβοῦντο νὰ κομίσωσιν ἐκεῖ μεθ' αὐτῶν ἠδὴ ἠμῆνην πῶς θυγατέρα, σύζυγοι περιέπιπτον εἰς ἀδυμίαν, ὅταν αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐπεδύμουν νὰ διατρίψωσι τὸ θέρος εἰς τὰ θαλάσσια ἐκεῖνα λουτρά· ἑρωτικά ἐπεισόδια, ἀπαγωγαί, ἐκ Ῥώμης ἀποδράσεις ζευγῶν συνέβαινον καθ' ἑκάστην καὶ τίς οἶδε πόσαι γυναῖκες, ὡς ὁ ἐπιγραμματοποιὸς Μαρτιάλης λέγει, εἰσελθοῦσαι πομπωδῶς ὡς Πηνελόπεια κατέλιπον τὰ λουτρά Ἑλέναι.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

Σ.

ΘΑ ΓΥΡΙΣΗ.

Παλιὰ διήγησι.

ΑΝΑΣΤΑΤΩΘΗΚΕ τὸ χωριὸν ἔστην εἶδον πῶς ὁ Χρῆστος ἔ' ἄμμορο καὶ μεγαλόψυχο παλληκάρι ἀρραβωνιάστηκε μετὰ τὴν Κυρά-Ῥήνη τὴν ἄμμορ-φήτερον τοῦ χωριοῦ.

Ὁ Μῆτρος, ὁ Γιάννος, ὁ Κίτζος, λεβέντες ζακουστοί, ποῦ ἔτρεμε ἡ γῆ στὸ πατημὰ τους, ἐκρυφοστέναζαν ἀναμειβόμενοι ὡς ἀκούσαν τῆς ἀρραβῶνας τὸ μαντάτο.

Ὅλα τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ ἔβλεπαν μετὰ γλυκὸ μάτι τὴν Κυρά-Ῥήνη, ὅλα εἶχαν κρυφὴ ἐλπίδα πῶς θὰ τὴν κάμουν ταῖρι τους, γιὰ τὴν Κυρά-Ῥήνη δὲν ἦταν ἄμμορφη μονάχα, ἀλλὰ ἦταν καὶ ἡ κορῶνα τῆς τιμῆς στὸ χωριό.

Σὲ κάθε συμφορά, σὲ κάθε κυνδυνὸς τῆς τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι καὶ τὴ δύναμις τῆς μονάχα εἶχε ἡ Κυρά-Ῥήνη· τ' ἀδελφὴ τῆς, εἴκοσι χρονῶν λεβέντης, σκοτώθηκε στὸ κάστρου τὸ γιουρούσι, ἡ μάνα τῆς ἀπὸ χρόνια κοιμῶ-τουνε στὸ μνήμα· τὸ γέρω Πατέρα τῆς εἶχε μονάχα, ἀλλὰ τοῦ πολέμου ἡ συμφορὴ τοῦ ἐκράτησαν τὰ πόδια καὶ τὰ γεράματα τοῦ δόλωσαν τὸ μάτι, μονάχη ἡ ἀγάπη τῆς Κυρά-Ῥήνης βαστοῦσε ἀκόμη στὸν κόσμον τὴ ζωὴ του.

Ἦταν μῆνας θεριστῆς καὶ ὁ ἥλιος στὸ βασιλεῖμα του ὡς κατέβηκαν οἱ δύο ἀρραβωνιαστικοὶ ἀπὸ βουνὸ στὸν κάμπο· μ' εὐχὴ καὶ μετὰ τραγοῦδια χαιρέταγαν τὴ διαβα-τους οἱ θεριστάδες καὶ τουφικιὲς χαρὰς γι' αὐτοὺς ἐπέ-φταν στὸν ἀγέρα ἀνάρια ἀνάρια.

Μὰ τὸ καμαρωμένο ταῖρι μετὰ λύπη περπατοῦσε.

Ὅταν ταῖς στάλες τῆς δροσιάς ποῦ ταῖς φωτίζει ὁ ἥλιος ἐλάμπανε τὰ δάκρυα στὰ μάτια τῆς Κυρά-Ῥήνης καὶ στὰ δροσάτα χεῖλιά της ἐτρέμανε τὰ λόγια.

— Αἱ στὸ καλὸ καὶ μετὰ καλὸ νάρθηξ — εἶπε — κ' ἔγυρε τὸ χρυσοῦ κεφάλι της στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Χρῆστου.

Τὸ ἕνα φιλὶ ἀκολουθεῖ τ' ἄλλο καὶ τὰ φιλιὰ τὰ δάκρυα.

Οἱ ἀρραβωνιαστικοὶ χωρίστηκαν.

— Θυμήσου νὰ γυρίσης . . .

— Γρήγορα Ῥήνη μου γρήγορα θὰ γυρίσω.

Ἡ κόρη πῆρε τὸ δρόμον πάλι τοῦ χωριοῦ μετὰ τὴ λύπη καὶ τὴν ἐλπίδα στὴν καρδιά της, καὶ ὁ νεὸς ἐκί-νησε γιὰ τὸ γιὰλό, γιὰ ξένη γῆ, γιὰ ξένα χάρματα.

— Ποῦ πηγαίνει ὁ Χρῆστος; βράταγαν τὴν Κυρά-Ῥήνη ἡ κόρες τοῦ χωριοῦ.

— Εἰς τὴ Φραγκιά, μετὰ πόνο ἀποκρίνονταν ἐκείνη!

Πολλὲς φορὲς ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ χωρισμοῦ χρυσώ-θησαν οἱ κάμπο ἀπὸ στάχυα κ' ἀσπρίσανε τὰ βουνὰ ἀπὸ χιόνια, πολλὲς φορὲς τὰ χιλιδόνια γύρισαν, μὰ ὁ Χρῆστος ἀκόμη.

Μετροῦσε ἡ Κυρά-Ῥήνη τῆς μέρες, τοὺς μῆνες καὶ τὰ χρόνια, ἐσφόγγιζε τὰ δάκρυα ποῦ ὁ πόνος τῆς ἔφερνε στὰ μάτια, βαστοῦσε στὴν καρδιά της τοὺς στεναγμοὺς μὰ ἕνα παράπονον δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὰ χεῖλιά της, μὴ ἀπελπισμένη σκέψι δὲν πέρασε ἀπὸ τὰ λογικά της.

— Γιατί δὲν ἔρχεται ἀκόμη, τί τὸν κρατᾷε στὰ ξένα Κυρά-Ῥήνη τὸν ἀρραβωνιαστικὸ σου; τῆς ἔλεγαν ἡ νιὲς τοῦ χωριοῦ.

— Θὰ γυρίση γρήγορα, θὰ γυρίση! ἀποκρινόταν τὸ μαρμαριμένο στόμα!

— Μὰ γιὰ δὲν σοῦ γράφει; γιὰ δὲν σοῦ στέλνει χαιρετίσματα;

— Γιατ' εἶνε μακρὰ ἡ Φραγκιά καὶ πῶς, μετὰ ποιὸν νὰ μοῦ τὰ στείλῃ;

— Κυρά-Ῥήνη σὲ γελοῦν. Εἶνε διαβόλου χώρα ἡ Φραγκιά κ' ἡ φράγκισες μαριόλες, ἔχουνε πότια μαγικά καὶ ὄλους τοὺς μαγεύουν. Ὁ Χρῆστος εἶνε ἄμμορφος πολὺ, λεβέντης εἶνε, λησμόνησέ τον πειὰ ἐκεῖ.

— Μὰ λησμονεῖται ἡ ἀγάπη κ' οἱ ὄρκοι ποῦ ἐδώ-σαμε στὴν Παναγιά;

— Ἐκεῖνος ὅλα τὰ λησμόνησε, ἔρμω τὸ σπῆτι του ἄφησε, ἐσένα δὲν σοῦ γράφει καὶ τὸ μακρὸν τουφέκι του στὸ σπῆτι σου σκουριάζει, τί ἄλλο περιμένεις;

— Τὸ Χρῆστο μοναχά! θάρρηθι δὲ νὰ γυρίση . . . ἀφήσετέ με πειὰ . . . Κ' ἡ νιὲς σταυροκοπιώτουσαν γιὰ τὴν ὑπομονὴ της.

* * *

Ἐφεύγανε τὰ χρόνια καὶ ἡ Κυρά-Ῥήνη περιμένε· μὴ μυστικὰ καὶ γλυκεῖα φωνὴ τῆς ἔλεγε «θὰ γυρίση! ἐσὺ τὸν ξέρεις, ὁ λόγος τοῦ δύο δὲν γίνεται». Τοῦ κά-κου τῆς ἔστειλαν τὰ παλληκάρια προξενεῖα, τοῦ κάκου τ' ἄμμορφο ἀρχοντόπουλο· τῆς ἔταξε πύργους καὶ παλά-τια, ἡ καρδιά της γιὰ τὸ Χρῆστο ἔτρεμε καὶ ἡ ψυχὴ της ὡς δνέιρο τὸν ἔβλεπε νὰ πατῆ τὸ περιγιάλι τῆς πα-τρίδας του.

— Λησμόνησέ τον πειὰ — τῆς ἔλεγε ὁ πατέρας της — καὶ παρ' τὸ Μῆτρο Ῥήνη μου, χίλιες φορὲς μοῦ μίλησε γιὰ σένα, εὐτυχισμένη θάσαι, τὰ γρόσια τάχει καὶ καλὸς λεβέντης εἶνε· τὸ βλέπεις πειὰ Ῥήνη μου,

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΣ ΑΝΘΟΠΩΛΙΣ. Εἰκὼν ὑπὸ E. Eisman-Semenowsky.

έμένα μ' έπήρανε τὰ γεράματα, αβριο μεθαύριο μοναχή κ' έρημη στὸν κόσμο δὲ νὰ μένης . . .

— Τὸν ὄρκο μου, Πατέρα, ἐγὼ δὲν τὰν χαλῶ καὶ μ' ἄλλονε νὰ ζήσω δὲν γίνεται.

Ἀσήκωσε τὰ μάτια του στὸν οὐρανὸ ὁ γέρος κ' εἶπε.

— Αἱ τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα, γιὰ σὲ παιδί μου, ἄς γίνῃ . . .

Μήνας δὲν πέρασε καὶ μιὰ βραδυὰ πρὶν ἀκόμη τοῦ μοναστηριοῦ ἡ γλυκόφωνη καμπάνα τὸν ἐσπερινὸ σημάνη, ἐκλείσει ὁ γέροντας χριστιανικὰ τὰ μάτια μὲ τὴ γλυκεῖα ἐλπίδα καὶ τὴν παρηγορη πίστι νὰ τὰ ξανα-νοῖξῃ στὸν οὐρανὸ.

Ὅλη ἡ λεβεντιά τὸν ἀκολούθησε στὴ στερνὴ κα-τοικία του κ' ὄλο τὸ χωριὸ στὸν τάφο του ἔριξε τὸ στερνὸ συγχάρσιο καὶ λίγο χῶμα.

Ἡ Κυρὰ-Ρήνη μαυροφορεμένη ἔλυσε στὸ μνήμα τοῦ ἐπάνω τὰ χρυσὰ μαλλιά της καὶ μὲ τῆς λύτης της τὸ τραγοῦδι τὸν μοιρολόγησε· στὸν πόνο της θυμήθηκε καὶ τὸ χωρισμὸ τοῦ Χρήστου.

«Στὸν κάτω κόσμον ὅπου πῶς ἂν ἦνε πεδαμένος Ὁ Χρήστος μου ποῦ καρτερῶ, πέστον νὰ μοῦ μονήσῃ Νὰ μὴν κοιτάζω τὸ γιαιλό, νὰ μὴ τὸν περιμένω . . .»

Φυσικὰ ὁ θάνατος τοῦ πατέρα της ἔφερε στὸ νοῦ της τὴν ἰδέα, μήπως καὶ ὁ Χρήστος ἐπέθανε, γι' αὐτὸ πρῶτη φορά ζεστόμιζαν τὰ χεῖλη της αὐτὸ τὸ μαῦρο στοχασμὸ. Ὁ Μῆτρος τὴν ἄκουσε, ἄρπαξε τοῦ μοιρολο-γιοῦ τὰ λόγια, ἔρριξ' ἓνα στεναγμὸ τὸ παλληκάρι ὡσὰν νὰ τοῦ ἀλάφρωσαν τὰ στήθια κ' ἔφυγε. Μονά-χος τοῦ στὸ δρόμο μὲ τὰ φτερά της εὐτυχιάς ἐπέταγε, περίφανα περπάταγε σὰν νὰ ἦταν ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμή δικὸς του ὄλος ὁ κόσμος. Πίστε πῶς ἐνίκησε πειὰ τὴν ἄρνησι τῆς Κυρὰ-Ρήνης, μιὰ δόλια μαύρη σκέψι τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ τοῦ.

Τὴν ἄλλη αὐγὴ μονάχη της ἡ Κυρὰ-Ρήνη ἀλώ-νιζε στ' ἀλῶνι.

— Καλὴ μέρα Κυρὰ-Ρήνη — τῆς λέγει ἡ μαιμὴ τοῦ χωριοῦ.

— Καλὴ σου μέρα, Κυρὰ Κώσταίνα.

— Ἀλωνίζεις κόρη μου;

— Αἱ τί νὰ κάμω! κ' αὐτὸ γραφτὸ μου ἦταν . . .

— Ὅχι γραφτὸ σου, κόρη μου, μονάχη σου τὸ θέλεις . . .

— Ἐνας Θεὸς τὸ ξέρει αὐτό!

— Γιὰ δὲν παντρεύεσαι λοιπόν, παιδί μου, φθάνει τὸ ναι μόνον νὰ εἰπῆς καὶ χίλιοι δυὸ λεβέντες ἐμπρὸς σου θάλλουνε μὲ μιὰς ποιὸς νὰ σὲ πρωτοπάρῃ· τί πειὰ τὸ στόμα σου κρατεῖ;

— Τοῦ Χρήστου ἡ ἀγάπη! . . .

— Μὰ ἐκείνη πάει τὸρα πειὰ!

— Ποιὸς στάπε πῶς μ' ἄρνήθηκε;

— Δὲν εἶπα πῶς ὁ ἄρνήθηκε, μὰ οἱ πεδαμένοι . . . κόρη μου, στὸν κόσμον δὲν γυρίζουν!

— Τί λές; γιὰ τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα τί λές — εἶπε κ' ἀναστήλωθη ἐμπρὸς ὅτῃν Κυρὰ Κώσταίνα μὲ ὀργὴ καὶ μὲ τρομάρα.

— Μὴν κάνεις ἔτσι κόρη μου, ξέρεις πῶς ἔχω γυιὸ στὴ Βενετιά· καὶ δυὸ φορές τὸ χρόνο μοῦ στέλνει χαρε-τίσματα.

— Ὁ Χρήστο . . .

— Εἰς τὸ γιαιλό κατέβηκα προχτές γιὰ κείνον νὰ ρωτήσω, μὰ ἓνα ναυτόπουλο κρυφὰ παράμερα μὲ κράζει

— Μαντάτα φέρνω θλιβερά — ἐτρόμαξε ἡ καρδιά μου!

— πές μου τοῦ λέγω γρήγορα — κ' ἐκείνος μ' ἀπε-κρίθη —

Ὁ Χρήστος ὁ λεβέντης ποῦ ἦτανε πρῶτος στὸ σπαθὶ καὶ πρῶτος στὸ τουφέκι, τῆς Κυρὰ-Ρήνης ὁ γαμπρός!

— Αἱ.

— Ὅχι σῶπα . . .

— Ἀπέθανε στὰ ξένα — μοῦ λέγει — ἐγὼ βα-στούσα τὸ σταυρὸ καὶ ὄλη ἡ Ῥωμηοσύνη τὸν ἐκλεγε ἀπ' ὅπισω.

— Ἄχ σῶπα — ξαναεἶπε ἡ Κυρὰ-Ρήνη μὲ ἀδύνατη φωνὴ κ' ἔπεσε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Κώσταίνας σὰν τ' ἄψυχο κουφάρι.

Εἶν' ὡμορφὴ ἀκόμη ἡ Κυρὰ-Ρήνη, μ' ὄλον ποῦ οἱ πόνοι καὶ ἡ δουλειὰς τῆς μαράνανε τὴ νειότη· σὰν μῆλο εὐωδιάζει ἡ ὡμορφιά της, μὰ σὰν τὸ μῆλο ποῦ στὴν καρδιά του βόσκει τὸ σκουλήκι. Μέρα νύχτα κλαίει τὸν ἀρραβωνιαστικὸ της καὶ κλαίει χωρὶς ἐλπίδα, τὸ ξέρει πῶς ὁ πόνος της δὲν ἔχει πειὰ γιαιρεία.

Χίλιες φορές στοχάσθηκε νὰ δώσῃ τέλος στὴ ζωὴ της, χίλιες φορές στῆς λαγκαδιάς τὸ χεῖλο ἔφθασε καὶ πάλι πίσω γύρισε . . .

— Ὅλα τάχασα, ἔλεγε, νὰ χάσω καὶ τὴν ψυχὴ μου; . . . ἄχ ὁ Θεὸς δὲν δὰ μοῦ τὸ σχαρῆσῃ αὐτό.

Καὶ στὴν ἀπελπισία της μιὰ μοναχὴ παρηγοριά της ἔμενε, πῶς δὰ τὸν ξαναβρῆ· στὸν οὐρανὸ τὸ Χρή-στὸ της.

Μιὰ μέρα ζύπνησε περισσότερο ἀπ' ἄλλες φορές πικραμένη, ἦταν ἡ μέρα ποῦ τὴν ἀρραβωνιάστηκε! Θυ-μήθηκε τὰ πρῶτα λόγια ποῦ τῆς εἶπε, «τὴ φωτιά καὶ τὴ γλύκα τοῦ πρώτου φιλιοῦ ποῦ τῆς ἔδωσε!» Ἐβουίζαν στ' αὐτιά της ἀκόμη τὰ γλυκὰ λόγια του καὶ ἡ εὐωδία τοῦ χνώτου του τριγύριζε ἀκόμα στὸ προσωπὸ της! Ἄχ τὸν ἔβλεπε μὲ μάτια ὀδύνηχα προστά της σὰν νὰ ἦταν ἡ ἴδια ἐκείνη μέρα, μὲ ὄλη του τὴ λεβεντιά καὶ τὴν παλληκαριά του.

Πῶς πέρασαν τὰ χρόνια!

Τὰ δάκρυα πλημμύρισαν τὰ μάτια της, σὰν λιθάρι τῆς ἐβάραινε τὸ στήθος, βρῆκε μιὰ μεριά ἔρημη κ' ἐπῆγε νὰ κλάψῃ. Ἐνα πλατάνι μονάχο τὴν ἐσκίαζε, οἱ πρά-σινοι κάμποι γελοῦσαν ἀποκάτου ἀπὸ τὰ μάτια της καὶ στ' ἀνδισμένα λειβάδια βοσκοῦσαν σκόρπια τὰ κοπάδια. Ἄκουγε ἀπὸ μακρὰ τὸς ταμπουράδες καὶ τὰ λαγοῦτα, οἱ δουλευτάδες γύριζαν μὲ τραγοῦδια, ὁ κόσμος χαίρου-ταν· μὰ ὄλη αὐτὴ ἡ χαρὰ σὰν κοφτερὸ μαχαίρι τῆς περνᾷ τὴν καρδιά, στάζουν τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια της καὶ τρέμει τὸ παράπονο στὰ χεῖλη της. Πετοῦν τὰ μά-τια της μακρὰ· σὰν νάθελαν τὸν οὐρανὸ νὰ σχίσουν, σὰν κάτι νὰ γυρεύουν μέσα στὸ ἀτελείωτο διάστημα, μὰ ἡ δρασι δὲν φθάνει, τρέμουν ἡ κόρες τῶν ματιῶν, ἀνοιγοκλειοῦν τὰ βλέφαρα, σκοτίσθηκε τὸ φῶς της, τῆς πιάστηκε ἡ πνοὴ της καὶ σὰν νεκρὸ τὸ πονεμένο σῶμα πέφτει! . . . Στὸν λήθαργον τὸν ὕπνο ἀκούει τοῦ Χρή-στου τὴ φωνὴ ὅπου γλυκὰ τὴν κράζει· ὄχι δὲν εἶνε θνεῖρο! εἶν' ἡ φωνὴ τοῦ Χρήστου, βαρὸν ἀφίνει στεναγμὸ, ἀνοιγοκλειοῦν τὰ μάτια της, ξανάρθε ἡ ζωὴ.

— Ῥήνη μου! . . .

— Χρήστο — τοῦ λέει — ἄχ! ἀπ' τὸν κάτω . . . κόσμον . . .

— Ποιὸ κάτω κόσμον Ῥήνη μου; ὁ Χρήστος εἶμαι· ζύπνα, δὲν στὸ εἶπα δὰ γυρίσω; Σῶφερα ἀμέτρητα φλου-ριά, μαργαριτάρια σῶφερα . . .

— Ἄχ μοῦπαν πῶς ἐπέθανες . . . ἡ Κώσταίνα μοῦ ἀρκόσθη, κ' αὐτὸς ὁ πόνος μ' ἔφαγε, ἄχ σήκωσέ με Χρήστο.

— Καθὼς τὸ χιόνι στὸ βουνὸ ἄμα τὸ διῆ ὁ ἥλιος, φεγγοβολᾷ καὶ λάμπει μὰ καὶ στὸν ἴδιο τὸν καιρὸ ἀγάλλι γάλι λυόνει, ἔτσι μὲ τοῦ ἡλίου της τὸ φῶς ἔλαμψε ἡ Κυρὰ-Ρήνη μὰ καὶ στὸν ἴδιο τὸν καιρὸ ἔλυωσε σὰν τὸ χιόνι . . .

Ἀδύνατη ἀπ' τὰ βάσανα δὲν μπόρεσε ἡ θλιμμένη νὰ τὴν σηκώσῃ τὴ χαρὰ, τὸ Χρήστο πῶς ξανάειδε.

Ἐγυρε τὸ κεφάλι της στὴν ἀγκαλιὰ του ἐπάνω καὶ μ' ἓνα φίλημα γλυκὸ τοῦ ἀφίσε στὸ στόμα ἀγάπη καὶ ψυχὴ.

Στοῦ μοναστηριοῦ τὸν πλατάνο γένεται πανηγῦρι, τοῦ χωριοῦ οἱ λεβέντες μὲ τὰ χρυσοκεντημένα σελάχια καὶ τ' ἀσημένια πιστόλια στῆ ζωσι μαζεύτηκαν ὄλοι. Παράμερα στέκουν ἡ ὡμορφες στολισμένες σὰν νὰ πη-γαίνανε σὲ γάμο καὶ τοῦ χοροῦ τὴν ὠρα καρτεροῦνε· τ' ἀγόρια ἐδῶ κ' ἐκεῖ σκορπισμένα γελοῦν καὶ τραγου-δοῦνε, κ' οἱ γέροντες παρακαλοῦν, τάζουν εἰς τοὺς ἀγίους νὰ μὴν εὐφροῦνε στὸ χορὸ μαλάματα οἱ λεβέν-τες, γιὰτὶ ἄλλος γυιὸν ἀκαρτερεῖ κ' ἄλλος ἀδέλφια ἔχει κα' ἄλλος ἀνύπαντρη ἐκεῖ ὠραία μοναχοκόρη.

Χίλιες ὀργιές εἶνε πλατῆς ὁ τόπος ποῦ οἱ λεβέντες δὰ σύρουν τὸ χορὸ καὶ τὸ φουσατὸ μετρημὸ δὲν ἔχει. Στοῦ ἡλίου ταῖς ἀχτίδες λαμπροκοποῦνε τ' ἄρματα ἡ φο-ρεσιές, τὰ μάπα κ' ἡ τῶσες ὡμορφιές! Ἡ λαγκαδιές καὶ τὰ βουνὰ τριγύρω ἀντιβουίζουν ἀπὸ τὰ χλιμετρίσματα ποῦ ἀφίνουν στὸν ἀέρα τὰ ἄια τὰ περήφανα μὲ τ' ἀση-μένια γκέμια. Βαροῦνε τ' ἄργαλα βαροῦν, κ' οἱ χο-ρευτάδες τρέχουν ἀπ' ὄλες ταῖς μεριές, ἀπὸ χαρὰ τὰ πρόσωπα γλυκὰ φεγγοβολοῦνε, καὶ τὰ γλυκόφωνα ὄρ-γανα μὲ τὰ γλυκογιωματὰ τοὺς γεμίζουν τὸν ἄερα.

Πρῶτος ὁ Μῆτρος τὸ χορὸ μὲ τοὺς λεβέντες στή-νει· ὡσὰν τὸ φεῖδι ζαγλυστρά, πηδᾷ σὰν τὸ ζαρκάδι, κ' ἡ συντροφιά τὸν ἀκλουθᾷ μὲ τάξι καὶ μὲ βῆμα· τὸν κα-μαρόνουν ἡ ὡμορφες καὶ λένε, τί λεβέντης, τότε κυτ-τάξ ἡ λεβεντιά καὶ λέει «χαρὰ στὴ μάννα ποῦ ἐγένεα τέτοιο γυιό.

Μὰ ζάφνου στοῦ πανηγυριοῦ τὴ μέση μπαίνει ὁ Χρήστος, σὰν ἥλιος καβαλάρης, βροντομαχοῦνε τ' ἄρ-ματα, λαλοῦνε τὰ τσαπράζια σταῖς πλάτες του βαρεῖα ἀπὸ τοῦ ἀλόγου τὸ σελάγισμα.

— Στὸ πανηγῦρι ὁ Χρήστος; λησμόνησε τόσο τα-χειὰ τὴν ἀρραβωνιαστικιά του;

Ὅλοι παραμερίζουνε κ' ὄλα τὰ μάτια ἐπάνω του πέφτουνε σαστισμένα· σ' ἀλόγου του τὸ πάτημα βου-λάει ἡ γῆ καὶ τρέμει.

— Βάστα λεβέντη τ' ἄλογο κ' ἐδῶ 'νε πανηγῦρι, καὶ σέρνει ὁ Μῆτρος τὸ χορὸ ποῦ εἶν' ἄξιο παλληκάρι.

— Ἄν ἔχη στήθια μάρμαρο καὶ χέρια σιδερένια κ' ἀντρωμένη ἔχη ψυχὴ, ἄς ἔλθῃ νὰ παλαίψουμε. Ἄχι τοῦ Μῆτρος τοῦ βαστῶ καὶ ξέρει . . .

Τ' ἄκουσε ὁ Μῆτρος, τὸ χορὸ ἄφησε καὶ στὴ μέση πετάχθηκε σὰν ἀστῆς.

— Ἐγὼ 'χω στήθια μάρμαρο καὶ χέρια σιδερένια, κατέβα νὰ παλαίψουμε.

Κ' ὁ Χρήστος ἀπ' τὸ μαῦρό του πηδᾷ καὶ ζαπε-ζεύει. Σὰ βράχος εἶν' ἡ πλάταις του, σὰν κάστρο ἡ κεφαλὴ του καὶ τὰ πλατεῖα τὰ στήθια του τοῖχος χορ-ταριασμένος.

Μερίζει τὸ φουσατὸ καὶ τ' ἄργαλα βαροῦν, οἱ δύο λεβέντες στέκονται ἀντίκρι σὰν τοὺς πύργους καὶ ζεσπαθόνουνε μαζὶ.

Σμίγουν, σταυρόνουν τὰ σπαδιά κ' ἡ λάμες ἀπ' τοὺς χτύπους σφουρίζουν καὶ σπυδοβολοῦν.

Οἱ δυὸ λεβέντες κατὰ γῆς στὸ αἷμα τῶν κυλιοῦν-ται καὶ ὁ θάνατος τὰ μάτια τοὺς σφαλνᾷ.

Βουβαίνουνται τὰ ὄργανα, σκορπάζει τὸ πανηγῦρι καὶ δυὸ κυβούρια φκιάνουνται κοντὰ στὸ κρῦο μνήμα ποῦ ἡ Κυρὰ-Ρήνη ἡ ὡμορφὴ κοιμάται ἀπὸ καιρὸ.

Μὰ ἡ λαγκαδιές καὶ τὰ βουνὰ ἀντιβουίζουνε φριχτά.

Κρίμα στὴ νέα τὴν ὡμορφὴ, κρίμα στὰ παλληκάρια.

Ζάκωνδος. Δ. Ἡλιακόπουλος.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΕΤ' ΑΛΛΗΛΩΝ.

Μοδιότορημα ὑπὸ Ἐρμάνου Χαΐβεργ.

(Συνέχεια.)

Ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρου μνημονευθέντος περιστατικοῦ, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ὁμιλίαν ἐπιπληξίαν καὶ μιὰ συνάντησις τοῦ κοραίου μετὰ τοῦ βαρῶνου Βόμσταρφ. Ὁτος συνήντα πολλακίς τὸ κορά-σιον, παρεῖδοντο εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ περιεποιεῖτο αὐτὸ μετὰ πα-τρικῆς σεοργίης. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις ἄλλως μικρότατον ἐνδιαφέρον ἔδεικνυε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ μόνον ἐν τῇ καπηλείῳ ἤρχετο εἰς συνάφειαν μετ' ἄλλων, ἀρεσκόμενος ἐνταῦθα ν' ἀνατίσσει διλη-γον τὴν σαξπήρειον φιλοσοφίαν, ἠγάπησεν ἐξ ὄλης του τῆς καρδίας τὸ ζωηρὸν καὶ εὐφρὸν κοράσιον καὶ ἐξεδήλου τὴν ἀγάπην του αὐ-τῇ ἐν πάσῃ διδομένη ἐδκαίρῳ.

Ἄλλ' ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίαν εἶχεν ἀσθηρῶς ἀπαγορεύσει εἰς τὴν Καρμελίταν πᾶσαν μετ' ἄλλων ἐν τῇ πόλει συνάντησιν καὶ ὁμιλίαν, εἶχε διατάξῃ αὐτὴν νὰ μὴ δέχεται ὄψα ἀπὸ κανένα ἄν-θρωπον, καὶ νὰ μὴ ἀπομακρύνεται ἐκ τοῦ σχολεῖου μετὰ τὸ μάθημα.

Ἄλλὰ νὰ περιμένῃ τὴν ἀμαξαν ἥτις καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐστέλλετο ἐκ τοῦ Δρόννηγαφ διὰ νὰ παραλαμβάνῃ αὐτήν. Ἄλλ' ἡ Καρμε-λίτα, ἐκ τῆς παιδικῆς ἀδείας ζωηρότητος παρουρησία παρέβη τὴν διαταγὴν αὐτὴν δύο ἢ τρεῖς φορές καὶ ἐδέχθη τὰς φιλοφρονήσεις τοῦ Βόμσταρφ, ὅστις ἤγαγεν αὐτὴν εἰς ἐν ζαχαροπλαστεῖον καὶ ἐφι-λοδώρησεν αὐτὴν μὲ διάφορα γλυκίσματα.

Ἄλλ' ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίαν, θρηπέουσα πᾶν ὅτι ἠδύνατο νὰ εἰ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς ἐπιπληξίαν, ἔλαβε τὸν ἀμαξηλάτην κατὰ μέ-ρος καὶ ἠρώτησεν ἂν ἡ μικρὰ περιέμενεν αὐτὸν πάντοτε ἐν τῇ σχο-λείῳ μετὰ τὸ μάθημα.

«Βέβαια, κορίττι κόρη μου» ἀπάντησεν ὁ ἀμαξηλάτης μὲ ἀποφα-σιστικὸν ὄρος, ἀλλ' ἀδυνατῶν νὰ κρῖνῃ ἐντελῶς τὴν ἀρηχανίαν εἰς τὴν περιήχθη ἐκ τῆς ἐρωτήσεως αὐτῆς.

Ἐπειδὴ ὄλοι οἱ ἐν τῇ ἀθηρείῳ τῶν κτημάτων εὐρισκόμενοι 26*

ΤΕΧΝΗΤΗ ΒΡΟΧΗ.

Ἐν τῷ 10 ἀριθμῷ τῆς Κλειῶς ἀνεγράψαμεν τὴν εἰδησιὶν ἀγγλικῶν τινῶν καὶ Ἀμερικανικῶν φύλλων, ὅτι ἐν Τέξας καταρ-
θώδη μετὰ πολλὰ καὶ ἐπανειλημμένα πειράματα νὰ προκληθῇ
βροχὴ διὰ τεχνικῶν μέσων, ἦτοι δι' ἐκρήξεως ἀεροστάτων πεπληρω-
μένων κροτοῦντος ἀερίου (μίγματος δύο μερῶν ὑδρογόνου καὶ ἐνὸς
ὀξυγόνου) καὶ δι' ἀναφλέξεως δυναμίτιδος. Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως
λεπτομερειῶν ἢ εἰδησιῶν αὐτῆ διήγειρε δυσπιστίαν καὶ ἐδωρηθῆ ὡς
μὰ ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, αἰτινες συχνότατα δίδονται ἐξ Ἀμερι-
κῆς, ὡς αἱ ἐν Εὐρώπῃ τῇ πρώτῃ Ἀπριλίου. Ἐν τοῖτοις ἢ εἰδησιῶν
ἐκείνη ἐπιβεβαιούται, καὶ πράγματι οὐδὲν περιείχεν ἐκ τοῦ προτέ-
ρου ἀδύνατον. — Ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ πολιτισμοῦ του τροπο-
ποιεῖ τὸ κλίμα τῆς χώρας ἣν κατοικεῖ, εἶνε ἀναμφίβολου. Ἡ συ-
χνότης τῶν θετῶν καὶ τῶν καταγίδων εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης
παρητηρήθη ὅτι αὐξάνει ἀναλόγως πρὸς τὴν αὐξήσιν τῆς κόνεως καὶ
τοῦ καπνοῦ διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν συ-
δηροδρόμων. Ἐπ' ἰσῆς βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ ἀφανισμὸς τῶν δασῶν
ἐπαυξάνει τοὺς θερινοὺς καύσωνας καὶ τὰ χειμερινὰ ψύχη, ἐνῷ ἀφ'
ἐτέρου γινώσκουμεν ὅτι τὸ κλίμα ἀγρίων τινῶν χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς
ἐγένετο μαλακώτερον καὶ γλυκύτερον ἀφ' ὅτου αἱ χώραι αὐταὶ
κατ' ἐκείνην ὑπὸ Εὐρωπαίων· οἱ ἄλλοι, οἵτινες πρότερον ἔλειπον
σχεδὸν ἐντελῶς, πίπτουσι ἤδη συχνάκις. Λέγεται δὲ μάλιστα ὅτι
οἱ πρότεροι κατοικοῦσαντες τὰς ἀνόμβρους ἐκείνας χώρας παρήγον
τεχνητὴν βροχὴν δι' ἀναφλέξεως μεγάλων πυρῶν, καύσεως δασῶν κτλ.
Ἐν Νέα Σκωττία ἐπικρατεῖ μέχρι τῆς σήμερον παρὰ τῷ λαῷ ἡ γε-
νικὴ πεποίθησις ὅτι αἱ μεγάλαι πυρκαϊαὶ πάντοτε συνεπάγονται βραγ-
δαίαι βροχάς, κατὰ δὲ τὸν Ἀλέξανδρον Οὐμβόλδον αἱ ἐκρήξεις τῶν
ἠφαιστειῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἔχουσι πολλὰκις καὶ κατὰ τὴν
ξηρὰν ἄραν τοῦ ἔτους τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, ἦτοι νὰ ἐπιφέρωσι βρο-
χάς. Ἀρχαία πίστις τοῦ λαοῦ εἶνε ὅτι αἱ μεγάλαι μάχαι ἐπιδρῶσιν
ἐπὶ τοῦ καιροῦ, ὅτι δηλ. αἱ βρονταὶ τῶν τηλεβόλων οὕτως εἰσὶν
ἀντηχοῦσιν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἀνοίγουσι τὰς πηγὰς τῶν νεφελῶν.

Ὁ Ἀμερικανὸς καθηγ. Powers, ὅστις μετέσχε καὶ τῶν ἀνωτέρω
μνημονευθέντων πειραμάτων πρὸς παραγωγὴν τεχνητῆς βροχῆς
ἐδημοσίωσεν ἐν ἔτει 1871 πραγματείαν τινὰ ἐπιγραφομένην «Πό-
λεμος καὶ Καιρὸς» (War and Weather), ἐν ἣ ἀναφέρει 137 περιπτώ-
σεις μαρτυρούσας ὑπερ τῆς πίστεως ταύτης τοῦ λαοῦ. Βεβαίως, ἐν
τῷ συγγράμματι τούτῳ δὲν ἀναφέρονται πᾶσαι ἐκεῖναι αἱ μάχαι, αἱ
τινες δὲν ἐπηκολούθηθησαν ὑπὸ θετῶν, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἀναφερόμενα
παραδείγματα κατὰ μέγα μέρος στεροῦνται πιστικότητος, καδ' ὅσον
δύναται νὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς τυχαῖα, διότι ἀποβλέπουσιν ἄρας
τοῦ ἔτους καὶ χώρας, ἐν αἷς καὶ ἄνευ μάχης πίπτουσι ἄρα δις ἢ
τρὶς τῆς ἐβδομάδος, κατὰ μέσον ὄρον. Ἐν τοῖτοις ὅμως εἰς τινὰ
τοὐλάχιστον παραδείγματα φαίνεται πιθανωτάτη ἢ αἰτιώδης σχέσις
μεταξὺ τῆς μάχης καὶ τῆς ἀμέσως ἐπακολουθησάσης βροχῆς. Κατὰ
τὴν ἐν Valenciennes μάχην (ἰούνιον τοῦ 1793), καὶ κατὰ τὴν μεγάλ-
ην παρὰ τῇ Δρέσδῃ μάχην (τῇ 27 αὐγούστου 1813) ὁ καιρὸς, ὅστις
ἐν ἀρχῇ τῆς μάχης ἦτο θερινὸς καὶ ξηρὸς, μετεβλήθη αἰφνης, μετὰ
τὸν μακρὸν πυροβολισμὸν, καὶ ὁ τῶς ἀνέφελος οὐρανὸς ἐκαλύφθη
ὑπὸ νεφῶν, δι' ὧν κατέπεσε μετ' οὐ πολὺ βραχδεία βροχὴ. Καὶ ἔτε-
ρος διάσημος μετεωρολόγος, ὁ ἄγγλος Ralph Abercromby, θεωρεῖ
ὡς πιθανωτάτην τὴν αἰτιώδη σχέσιν μεταξὺ τῶν πυροβολισμῶν καὶ
τῶν θετῶν.

Ἐκ τῶν προτέρων λοιπὸν δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς
ψευδῆ τὴν εἰδησιὶν περὶ τῆς τεχνητῆς βροχῆς· — καὶ πράγματι ἡ
εἰδησιὶν ἐκείνη ἐπικυροῦται ἤδη. Τὰ πειράματα ἐγένοντο πράγματι
ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ στρατηγοῦ Dyrenforth, δημοσίᾳ ἐπιχορηγήσει,
καὶ ἐστέφθησαν ὑπὸ τῆς ποδομένης ἐπιτυχίας. Καίτοι δὲ ὁ οὐρανὸς
δὲν ἦτο πάντοτε, ὡς κατ' ἀρχὰς ἠγγέλλετο, ἐντελῶς αἰθριὸς καὶ ἀνε-
φελος, οὐχ ἦτρον ὅμως εἶνε ἀπίθανον ὅτι θὰ ἐπηκολούθει βροχὴ
ὑπὸ τὰς ὑπαρχούσας περιστάσεις, (ὡς πράγματι ἐπηκολούθησεν) ἀν-
τὴ ἐγένοντο προηγουμένως τὰ περιγραφέντα πειράματα. Λέγεται,
ὅτι τὰ πειράματα διήρκεσαν ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας καὶ ὅτι μετ' ἑκα-
στον πείραμα κατέπιπτε βροχὴ (τὸ πολὺ μετὰ δέκα ἕως δώδεκα ὥρας).
Ἀὐτὸν ὀρίζεται ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν πειραμάτων. Ἀκριβεῖς λεπτομε-
ρείας γινώσκουμεν μόνον περὶ τῶν πειραμάτων τῆς 18, τῆς 26, καὶ
27 αὐγούστου, αἵτινα τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν «Nature» περιγράφει
ὡς ἐξῆς: Τὸ πείραμα τῆς 18 αὐγούστου ἤρξατο περὶ τὴν 3 ὥραν
μετὰ μεσημβρίαν. Περὶ τὴν ὥραν ταύτην ἐφαίνοντο μὲν ἐν τῷ
οὐρανῷ ὀλίγα τινὰ διεσπαρμένα νεφύδρια, ἀλλ' οὐδὲν σημεῖον προ-
εχοῦς βροχῆς. Ἡ σχετικὴ ἀτμοσφαιρικὴ ὑγρασία ἦτο παρὰ τῷ ἐδά-
φει 60 τοῖς εκατόν. Ὑψῶδη λοιπὸν εἰς τὸν ἀέρα σφαῖρα πεπληρω-
μένη κροτοῦντος ἀερίου (ἡ ποσότης δὲν ὀρίζεται) καὶ δι' ἠλεκτρισμοῦ
ἐξεργάγη εἰς 2000 περὶ πού μέτρων ὕψος. Ἀμέσως μετὰ τοῦτο ὑψώ-
θησαν πολλοὶ χάρτινοι ἀέροι φορτωμένοι μὲ δυναμίτιδα, οἵτινες
ὁμοιότροπως ἐξεργάγησαν· τέλος ἀνεφλέχθησαν διὰ τοῦ ρεύματος
δυναμιδομηχανῶν μεγάλαι ποσότητες πυρίτιδος, διαμεμρισμένης κατὰ
διαστήματα πολλῶν χιλιομέτρων. Αἱ ἐκρήξεις καὶ ἀναφλέξεις αὐταὶ
παρήγαγον μεγάλα νύφη λευκοῦ καπνοῦ, ὅστις πρὶν εἰσεῖτι ἀναβῆ
εἰς μέτριον ὕψος κατεκαθίσθη πάλιν ὑπὸ τῆς πρῆσσης βραχδείας
βροχῆς. Ὁμοίᾳ περὶ πού εἶνε ἡ περιγραφή καὶ τῶν λοιπῶν πειρα-
μάτων, αἵτινα ἔσχον ἐπ' ἰσῆς ἐπιτυχίᾳ ἀποτελέσματα.

Τὰ πειράματα ταῦτα τοῦ στρατηγοῦ Dyrenforth, τῶν ὁποίων τὴν
ἐπιστημονικὴν ἐξήγησιν ἔδωκεν ὁ διαπρεπὴς ἄγγλος μετεωρολόγος
F. Blanford ἐν τῷ περιοδικῷ «Nature», εἶναι ὄντως λίαν ἐνδιαφέ-
ροντα, καὶ μεγάλας προσδοκίας ἐγγεῖρει ἡ ἀγγελλομένη ἐξακολού-
θησις αὐτῶν, ἦτις θὰ γείνη εἰς μεγαλητέρας ἐτι διαστάσεις ἐν El
Paso ἐν τῇ δυτικῇ Κάνσα. Ὅπως δὴποτε ὅμως τὰ πειράματα ταῦτα
θὰ ἔχουσι μόνον ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον· ἢ πρακτικὴ αὐτῶν χρη-
σιμοποίησις, καὶ ἂν ἐτι διὰ περαιτέρω ἐπιτυχῶν στεφθῶσι, θὰ εἶνε
ἢ οὐδὲμία ἢ ἐλαχίστη. Αἱ δαπάναι, αἰτινες ἀπαιτοῦνται πρὸς παρα-
γωγὴν τεχνητῆς βροχῆς, θὰ ὑπερβαίνωσιν ἐξ ἀπαντος τὰς ὠφελείας,
ὡς θὰ ἠδύνατο νὰ ποριοθῇ ἐξ αὐτῆς ἡ γεωργία. Ἦτο λοιπὸν πε-
ριετόν, ὅτι ὁ γερουσιαστὴς Tarwell, ὁ κατορθώσας νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ
Συνεδρίου τὴν πρώτην χορηγήσιν τῶν 10000 δολλαρίων διὰ τὰ
πρῶτα πειράματα, προσεπάθησε παντὶ σθένει νὰ πείσῃ τὸ ὑπουργεῖον
τῆς γεωργίας ὅπως παρέχῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τακτικῶς τὰ πρὸς
παραγωγὴν τεχνητῆς βροχῆς ἀπαιτούμενα χρήματα· περιττὸς εἶνε
ἐπίσης ὁ φόβος Ἀμερικανῶν τινῶν, οἵτινες φοβοῦνται μήπως οὐ
κατασκευασταὶ τῆς βροχῆς πλημμυρίσωσι τὸν κόσμον· καὶ περιττὴ
ἦτο ἐπίσης ἡ κρισιολογία ἐνὸς ἐφευρέτου, ὅστις πρὸ δέκα ἡδὲν ἐτῶν
εφρόντισε νὰ λάβῃ προνομιόχον δίπλωμα διὰ τὴν μέθοδον τῆς
τεχνητῆς βροχῆς καὶ σήμερον ἐγγεῖρει ἀξιόβουσι ἐπὶ τῶν χρηματικῶν
προσόδων τῆς μεθόδου ταύτης.

Παρά τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Α. Α. ἐν Ροστοβίῳ μνησιν πληρωμῆς εἰς τὰ τέχνη των. Αἰσυνδρομαὶ δόσαν, κ. Π. Π. Α. εἰς Βακοῦ, κ. Σ. Φ. Σ.
ἀντιπροσωπευόμενων συνδρομητῶν ζητοῦμεν ὅλων ἐλήφθησαν ἐγκαίρως παρὰ τοῦ ἀξιοτίμου εἰς Ταϊγγάνιον, κ. Κ. Κ. εἰς Τρίν, κ. Ν. Κ. εἰς
συγγνώμην δι' τὴν κατὰ λάθος τεθείσαν ὑπό- φιλου μας κ. Γ. Α. Α. — κ. Ἄδ. Σ. εἰς Θεο- Σερμπίν. Ἐλήφθησαν καὶ σὰς εὐχαριστοῦμεν.

Ἐκδότης Π. Α. ΖΥΓΟΥΡΗΣ. — Ἐκ τοῦ τυπογραφείου καὶ τοῦ στοιχειοχρητηρίου διὰ τὰς ἀνατολικὰς γλώσσας Γ. ΔΡΟΥΤΟΥΤΑΙΝΟΥ ἐν Λαυφί.
Χάρτης ἐκ τῶν καταστημάτων τοῦ κ. Edm. Obst ἐν Λαυφί.